

TANULMÁNY

a II. Szolgálati Utasítás 117 §-áról.

Szerkesztette

AMBRÓZY GYULA

főhadnagy, oktatóniszta.

BUDAPEST.

1906.

MANKI-KÖNYV 52.

TANULMÁNY

a

II. Szolgálati Utasítás 117. §-áról.

Szerkesztette

AMBRÓZY GYULA

főhadnagy, oktatótiszt.

Brigovics Pál
alkotó csendőr

Kaufman L.

Kaufman L. és Társai
BUDAPEST, kiskereskedés

csendőrségi nyomtatványok és felszerelések nagy raktára
1906.
BUDAPEST, II., MARGIT-KÖRUT 52.

TARTALOM.

I. pont	Lap
II. „	8
III. „	10
IV. „	11
V. „	14
VI. „	16
VII. „	21
VIII. „	40
IX. „	44
	51

Körülítések:

- Bp. = bünvádi porrendtartás
 Btk. = büntetőtörvénykönyv
 Ktk. = kihágási büntetőtörvénykönyv
 Sz. U. = II. Szolgálati utasítás
 Szer. U. = Szervezeti utasítás.

Hogy a csendőr az ő felelősségteljes és felette fontos szolgálatát egyrészt minden körülmények között eredményesen legyen képes teljesíteni, másrészt pedig, hogy komoly szükség esetében fellépésének a kellő nyomatékot megadhassa, illetve a törvényes rendelkezéseknek érvényt szerezhessen, a Sz. U. értelmében több fontos joggal van felruházva. Ezen tanulmányban ezen fontos jogok közül az «elfogás» és «elővezetés» jogával kívánunk foglalkozni azon czélból, hogy — gyakorlati példák alkalmazásával — megvilágosítsuk azon eseteket, a melyekben a csendőrnek ezen *jogot* — illetve bizonyos körülmények között *kötelességet* — gyakorolnia kell. A Sz. U. 117. szakasza sorolja fel azon eseteket, a melyekben a járőr *köteles* vagy *jogosított* valamely polgári egyént elfogni, vagy elővezetni. A katonai egyének elfogása a «Szolgálati Szabályzat a m. kir. honvédség részére» I. Rész 326. pontjában felsorolt esetekben fogantatandó. (Lásd a Sz. U. 157. §-át.) Úgy az elfogás, mint az elővezetés «nyomozó cselekmény»-t képez, a mint az a Sz. U. több §-ából (94., 116., 159.) világosan kitűnik.

Mindkettő részint mint *kötelesség*, részint mint *jog* jelentkezik, melyeknek teljesítésében, illetőleg gyakorlásában igen óvatosan kell a csendőrnek eljárnia. Ha minden törvényes alap vagy indok nélkül teljesíti ezen nyomozó cselekmények egyikét vagy másikat, vagyis ha azokat az állampolgárokat, kiknek személyét és vagyonát épen hivatva van megvédeni, egy törvénytelenül alkalmazott elfogás, vagy

elővezetés által személyes szabadságuktól — bármily rövid időre is — megfosztja: ezen eljárás által mintegy megbélyegzi azokat többi polgártársaik előtt; de magát is súlyos büntetőjogi következményeknek teszi ki, miután a jogos indok nélkül alkalmazott, vagyis *törvénytelen* elfogás, vagy elővezetés a *hivatalos hatalommal való visszaélés* büntettét képezi. Az ilyen — szolgálati hatalmával akár tudatlanságból, akár erőszakoskodásból visszaélő — csendőr magát, de sőt az egész csendőrségi testületet is előnytelen megítélés tárgyává teszi.

Kötelességet képez az elfogás, vagy az elővezetés a 117. §. első bekezdésében felsorolt esetekben, t. i. midőn a csendőr ezen nyomozó cselekményt

1. felhívás,
2. megkeresés,
3. utasítás alapján végzi;
4. saját kezdeményezéséből teljesíti az I—VII. pontokban felsorolt esetekben.

Ezen esetekben a járőr az elfogást, vagy elővezetést *feltétlenül* foganatosítani tartozik; miután ezen esetekben az elfogás és elővezetés foganatosításáért a felhívást illetőleg megkeresést kibocsátott *hatóság, vagy egyén felelős* (Szer. U. 7. §.) A járőr az elfogás, vagy elővezetésre vonatkozólag kiadott felhívás vagy megkeresés teljesítését csak akkor jogosult, sőt köteles *megtagadni*, ha a Sz. U. 29. §. 3. bekezdésében felsorolt esetek valamelyike forogna fenn. Ha tehát a csendőr hatósági felhívás, illetve megkeresés alapján végzi ezen nyomozó cselekmények valamelyikét, úgy neki csupán a *személyazonosság* pontos megállapítására, vagyis arra kell kiváló gondot fordítania (Sz. U. 38. §. 1. bekezdés) hogy — ha az elfogandót, vagy elővezetendőt nem ismerné személyesen — helyette *más ártatlan embert* el ne fogjon, vagy elővezetés céljából őrizet alá ne vegyen.

Ezen felül minden, nem saját kezdeményezéséből, tehát felhívás, megkeresés, nyomozó levél, vagy el-

fogatási parancs alapján eszközölt elfogás, vagy elővezetésnél köteles azon szabályokat betartani, melyek e részben fennállanak, miután a felhívás, vagy megkeresések *mikénti* végrehajtásáért az eljáró csendőr járőr felelős. (Szer. U. 7. §.).

Hogy a járőr előjáró parancsnokságának utasítására is köteles elfogást, vagy elővezetést foganatosítani, az bővebb magyarázatra nem szorul, miután a csendőrség katonailag szervezett őrtest lévén, annak minden egyes tagja katonai fegyelem alatt áll és így az előjárók parancsait is feltétlenül teljesíteni esküvel kötelezett, ha csak azokat a «Szolgálati Szabályzat a m. kir. honvédség számára» I. Rész 60. pontjában felsoroltak alapján nem köteles megtagadni. (Sz. U. 29. §. 3. bekezdés.) *Kötelességet* képez az elfogás és elővezetés ezen felül az I., II., III., IV., V., VI. és VII. pontok alatt felsorolt esetekben, míg ellenben az elfogás a VIII., az elővezetés pedig a IX. pontban felsorolt esetekben nem mint *kötelesség*, hanem mint *jog* jelentkezik.

Ezen §. 1. és 2. bekezdésének szövegéből minden kétséget kizárólag kiténik az, hogy úgy az elfogás, mint az elővezetés *kétféle* indokból történhetik, ú. m.:

I. hatósági felhívás, megkeresés, illetve utasítás alapján;

II. a járőr saját kezdeményezéséből, tehát hatósági felhívás, megkeresés, illetve utasítás nélkül.

Ad I.

A járőr akkor tartozik elfogást, vagy elővezetést foganatosítani, ha 1. arra az illetékes hatóság által *felhívott*, vagy 2. rendőri hatóság által — a községi előjáróságokat kivéve — *megkerestetett*, avagy végül 3. előjáró csendőrparancsnokság által erre *utasított*

Illetékes hatóságok: 1. a kir. ügyészség, vagy annak tagja, 2. a kir. járásbíró, vagy annak bírāja, 3. a vizsgálóbíró, 4. a kir. törvényszék által kiküldött bíró,

5. a kir. ítélőtábla által kiküldött bíró, 6. a járási főszolgabíró, vagy annak tagja.

Kir. ügyészségek vannak beosztva: 1. a kir. törvényszékeknél, élükön rendszerint egy-egy *«kir. ügyész»* áll, mint az ügyészség vezetője, ki ebbeli minőségében a *«főügyési helyettes»* czímmel és jelleggel is felruházható; a kir. ügyészek — mint ügyészségi vezetők — mellé a viszonyok által igényelt megfelelő számú kir. alügyész van beosztva, Ezen személyek külön-külön az ügyészség tagjainak tekintendők.

Ezeket kívül vannak még az úgynevezett *ügyészségi megbizottak*, a kik a *járásbíró* hatáskörébe utalt vétségek és kihágásoknál képviselik a vádat. (L. Bp. 522. §. és Ügyészségi utasítás 23. §.) Az illető azon járásbírószék helyén tartozik lakni, a mely mellé szolgálattételre ki van rendelve.

Miután az ügyészségi megbizottak *nem* tagjai a kir. ügyészségnek: önként értendő, hogy ezen személyek nincsenek jogosítva elfogások, vagy elővezetések czéljából felhívásokat adni a csendőrségnek.

A minden ügyészségnél alkalmazva levő kisebb-nagyobb számú kezelő személyzet tagjai (írnokok, díjnokok) természetesen szintén nem tekintendők az ügyészség tagjainak, ennél fogva ezen egyéneknek még kevésbé van meg azon joguk, hogy a csendőrségnek felhívásokat adjanak.

A kir. ügyészek, kir. alügyészek, továbbá a járásbírószékek székelyén működő ügyészségi megbizottakon kívül vannak még *kir. főügyészek* és *főügyési helyettesek*, végül a *koronaügyész* és annak *helyettesei*. Az előbbieket az országban lévő 11 kir. ítélőtábla, az utóbbiak pedig a legfelsőbb bíróság, t. i. a kir. Curia mellé vannak rendelve.

A kir. törvényszékek és kir. táblák mellé rendelt ügyészségek, illetőleg főügyészségek hivatása az, hogy az illető bíróságok előtt a *közvédat* képviseljek; a kir. ügyészségek ezen felül *felügyelnek* azon foghelyiségekre, melyek felügyeletével nem külön ki-

nevezett igazgató, vagy felügyelő van megbízva, a mint ez a fegyházaknál, kerületi börtön-, vagy államfogházaknál van. A koronaügyész a kir. Curianál képviseli a közvédat. Kötelessége öröködni a felett, hogy az egyes bíróságok határozataiba (ítélet, végzés) jogi tévedés be ne csúszszék, mely esetben a jogegység érdekében közvetlenül a kir. Curianál perorvoslattal élhet. (Bp. 441. §.) A korona ügyész a királyi főügyészeknek és ügyészeknek a vád emelésére vagy annak elejtésére utasításokat nem adhat, míg ellenben a királyi főügyésznek az alárendelt ügyészségekkel szemben meg van ez a joga.

A *kir. járásbíró* vezetője egy járásbíró, ki mellé a bíróság hatáskörébe tartozó terület nagyságához és a közbiztonsági viszonyokhoz képest több, vagy kevesebb albíró is be van osztva. A járásbíróhoz beosztott *kezelőszemélyzet* a csendőrségnek felhívást *nem* adhat.

A *vizsgálóbíró* hivatása az, hogy bűnügyekben a vizsgálatot teljesítse. A vizsgálat czéljait előmozdító, vagy biztosító intézkedések megtétele végett rendőri hatóságokhoz is intézhet megkeresést, illetve a közegkekhez felhívást. (Sz. U. 92. §. és Bp. 109. §.) A kir. törvényszék vagy kir. ítélőtábla által *«kiküldött bíró»* alatt azon bíró értendő, a kit azon esetben, ha a törvényszéktől felelőbevitel folytán a kir. ítélőtáblához került ügyben a bizonyításnak a felvétele nagy nehézséggel járna, a kir. ítélőtábla a bizonyítás felvételére (tanúk, sertett stb. kihallgatása, megesketése) kiküld; es pedig kiküldheti vagy saját bíráját, vagy az első fokban eljáró törvényszék egyik bíráját (nem vizsgálóbíró), vagy végül azt a járásbíróhoz bízta meg a bizonyítás felvételével, melynek területén a legkönnyebben történhetik.

A *főszolgabíró* — helyesebben *szolgabírói hivatal* — feje a főszolgabíró, ki mellé a járás nagysága és a közbiztonsági viszonyokhoz képest egy, vagy több szolgabíró, esetleg közigazgatási gyakornok is

van beosztva. A törvényhatóság főispánja oly szolgabíróknak, a kik mint ilyenek már hosszabb idő óta működnek, kitüntetés gyanánt a «tisztségi főszolgabíró» czímet szokta adományozni. A szolgabírói hivataloknál alkalmazott kezelőszemélyzet nincsen jogosítva a csendőrségnek felhívást adni.

A *községi előjárások nincsenek jogosítva* a csendőrséget az iránt megkeresni, hogy az valakit elfogjon vagy elővezessen, miután a községi előjárás a Sz. U. 86. §-a értelmében nyomozást teljesíteni csak azon esetekben jogosított, ha a *késedelem veszélyt jel* járna és annyi idő sincsen, hogy a csendőrség a kellő időben értesíthető lenne a történetekről. Ha áll annyi idő rendelkezésre, hogy a csendőrség kellő időben értesíthető, akkor a községi előjárás tartozik ezt megtenni, mely esetben a csendőrség — ha annak szükségét fogja látni — foganatosítani is fogja az elfogást, illetve elővezetést.

Ad II.

Az alábbi pontokban azon esetek vannak tárgyalva, melyekben az elfogást, vagy elővezetést a járőr saját kezdeményezéséből köteles és jogosított teljesíteni.

I. pont.

Az előzetes letartóztatást rendszerint a terhelt kihallgatása előtt rendeli el a hatóság, míg a vizsgálati fogságba helyezést rendszerint a kihallgatása után.

A nyomozó levél csak büntett esetében bocsátható ki; vétség esetében rendszerint csak személyleírás, körözés, nyomozólevél pedig csak akkor bocsátható ki, ha a tettes valamely letartóztató intézetből szökött meg. A nyomozó levél kibocsátására csak a vádtanács és az ítélő bíróság — sürgős esetekben a vizsgálóbíró is — jogosult. (Bp. 470. §.)

A nyomozó levél a «Rendőri Közlöny»-ben közzé-

tétetik, tehát azoknak esetről-esetre való kibocsátásáról a csendőrség mindig tudomással bír.

Az *elfogató parancsot* vétség esetében is ki lehet bocsátani és a kir. járásbíró, a vizsgálóbíró, sőt a rendőri hatóság is kibocsáthatja azt. (Bp. 143. §. 1. bek.) Úgy nyomozó levelet, mint elfogató parancsot a katonai bíróságok, parancsnokságok, hatóságok és intézetek is kibocsáthatnak. (Sz. U. 157. §. utolsó bekezdés.)

Példák:

1. Barna János betöréses lopás elkövetésével terheltetik (Bp. 141. §.) s miután fél a reá kiszabandó büntetéstől, megszökik, miért is a vizsgálóbíró nevezettnek *előzetes letartóztatását* rendeli el. (Bp. 143. §.) Ha már most a járőr Barna Jánost valahol megtalálja, nevezettet köteles elfogni.

2. Schwartz Jakab gazdag korcsmárost a csendőrség feljelentette gyújtogatás büntettének gyanuja miatt. Nevezettet a vizsgálóbíró kihallgatta és nem tartván szükségesnek azt, hogy őt akár előzetes letartóztatásba, akár pedig vizsgálati fogságba helyezze, *szabad lábon hagyta*. Miután azonban a vizsgálóbírónak tudomására jutott az, hogy Schwartz Jakab a községben hamis tanukat igyekszik magának szerezni arra nézve, hogy ő a gyújtogatás idejében korcsmájában tartózkodott: a vizsgálóbíró elrendelte ellene a *vizsgálati fogságot* (Bp. 148. §.), miről a csendőrség tudomást szerezvén, köteles lesz az elfogást foganatosítani. (Bp. 131. §. 4. bek.)

3. A járőr rendes szolgálat alkalmával egy gyanús külsejű egyént talál, a kit igazolásra von. Miután a járőr megállapítja ez alkalommal, hogy az általa igazolásra vont egyén nem más, mint egy gyilkosság miatt több évre elítélt szökött fegyencz, ki ellen *nyomozó levél* van kibocsátva: az illetőt elfogja.

4. Dudás Józsefet a kir. törvényszék orgazdaság büntette miatt három évi börtönre ítélte, mely ítéletet

felebbezés után a kir. ítélőtábla is helyben hagyott. Minthogy Dudás József most sem nyugszik bele az ítéletbe, az ellen a kir. Curiahoz semmiségi panaszt jelent be. A bíróság Dudás Józsefet, ki eddig előzetes letartóztatásban volt, azon időre, míg a kir. Curia végzése leérkezik, *szabadlábon hagyja*. Miután a kir. Curia a másodfokú ítélet ellen bejelentett semmiségi panaszt elutasította: a kir. törvényszék megidézi nevezettet a végzés kihirdetése céljából. Miután Dudás József ez idézésre meg nem jelenik: a kir. ügyész *elfogató parancsot* bocsát ki ellene (Bp. 515. §.), melynek alapján nevezettet a csendőrség köteles elfogni.

II. pont.

Letartóztatási helyek: 1. fegyház, 2. államfogház, 3. börtön, 4. fogház, 5. közvetítő-intézet, 6. javító-intézet.

A *kihágás* miatt elzárásra ítélt, de onnan megszökött egyéneket szintén ezen pont alapján köteles a csendőrség elfogni, mert a közigazgatási fogház, melyben az elzárás büntetés végrehajtatik, szintén letartóztatási helynek tekintendő. Fegyenczek, rabok, foglyok megszökéséről a csendőrség közvetlenül az illető letartóztatási intézettől, valamely más hatóságtól, előljáró parancsnokságtól, vagy magánúton szerezhet tudomást.

Példa:

Kormos Bálint rablás miatt nyolcz évi fegyházra ítéltetett, de büntetésének töltése közben megszökött. A fegyrintézet igazgatója a szökevény kézrekerítése céljából *nyomozó levelet* bocsát ki. (Bp. 515. §. utolsó bekezdés.) Ha a csendőrség, a mely ezen nyomozó levél tartalmáról a «Rendőri Közlöny»-ből tudomást szerzett, Kormos Bálintot feltalálja: nevezettet elfogni köteles.

III. pont.

Az ítélet jogerős, ha azt a felek a kihirdetés alkalmával azonnal előszóval, vagy kézbesítés esetében 15 napon belül meg nem felebbezik.

Kiutasítás, kitiltás.

A *kiutasítást* a bíróság a Btk. 64. §-a szerint *külföldiekkel szemben büntett* miatt kimondhatja mellék-büntetés gyanánt. Ezen eseten kívül a bíróság a kiutasítást *nem* mondhatja ki; csupán a rendőrség teheti meg azt, hogy *kitilt* valakit:

1. bizonyos helyről,
2. az állam egész területéről.

A bírói kiutasítás.

A kiutasított honosságának megállapítása után az a kir. ügyész, ki a főbüntetést végrehajtott, a kiutasításra ítélt egyént átkisérteti ahhoz a kir. ügyész-séghez, melynek székhelye legközelebb fekszik az illető honának határához; ez utóbbi kir. ügyészség a legközelebbi közigazgatási hatóságnak adja át az elítéltet az ország határán leendő átkisérés céljából. Ha az elítélt valamely fegyházban, kerületi börtönben, vagy államfogházban töltötte ki büntetését: az intézet igazgatója átadja őt a legközelebbi kir. ügyészségnek, mely azután a fennebbieket szerint fog vele eljárni. (1880. évi augusztus 9-én kelt 2106/é. számú miniszteri rendelet.)

A Ktk. 70. §-ába ütköző *közbiztonság elleni kihágás csak azon esetben forog fenn*, ha a kitiltott egyén arra a területre, a honnan kitiltatott, «a *hatóság engedélye nélkül visszamegy*»; e szerint *nem* követi el ezen kibágást azon kiutasításra, vagy kitiltásra ítélt egyén, a ki a kiutasítás, vagy kitiltás foganatosítása előtt megszökik s az országban lappang addig,

12
 mig itt elfogják. Az ily egyénen végrehajtják ugyan a kiutasítási, vagy kitiltási rendeletet, azonban a Ktk. 70. §-a alapján nem lehet őt elítélni.

A kiutasítás büntetését súlyosbítni szokta a bíróság az által, hogy az ítéletben a kiutasított egyént az országba való visszatéréstől eltiltja, még pedig: 1. örökre, vagy 2. *határozott időre*.

Ha az ítélet *nem* tartalmazná magában ezen tilalmat és a kiutasított külföldi az országba visszatér, akkor őt ezen cselekménye miatt büntetés *nem* érheti, és a közigazgatási hatóság köteles az illetőt, a nélkül, hogy a visszatérés miatt megbüntethetné, az országból újra külföldre szállítani; ha azonban a kiutasított személy *el volt tiltva* az országba való visszatéréstől, akkor a tilalmi idő alatt való visszatérése a Ktk. 70. §-ába ütköző *közbiztonság elleni kihágásnak* minősül. A gyakorlatban rendszerint összekötik a kiutasítással a visszatéréstől való eltiltást is. A közigazgatási és rendőri hatóság a kiutasítottak felügyelésére szokta hívni a csendőrséget. (Sz. U. 27. §. 12. pont.) Ezeket tehát éber figyelemmel kell a csendőrségnek kísérnie. A kiutasítottak a közigazgatási hatóság által *kötött menetlevéllel* láttatnak el.

A rendőri kitiltás.

A rendőrség kitilthat valakit:

1. az állam *egész* területéről,
2. az állam területének *egy részéről*.
3. valamely *vidék, város* vagy *község* területéről.

Nem tekinthető kitiltásnak a rendőrségnek azon intézkedése, ha valakit akár a büntető törvény, akár a toloncz szabályzat alapján illetőségi helyére utasít, illetve *eltolonczoltat*. Ha tehát az eltolonczolt egyén illetőségi helyéről eltávozik és ugyanoda, a honnan eltolonczoltatott, visszamegy: cselekménye nem ütközik a Ktk. 70. §-ába.

A hatóság engedélyt adhat a kitiltottnak azon terü-

letre való visszatérésre, a honnan kitiltotta. Miután a *kiutasítást csupán a bíróság mondhatja ki*, önként következik, hogy a rendőri hatóság csupán *kitiltott* személyeknek adhat engedélyt a visszatérésre, míg ellenben a *kiutasítottaknak nem*. A kiutasított és kitiltott egyének nevei a «Rendőri Közlöny»-ben közzé szoktak tétetni.

A kiutasítás, vagy kitiltás alkalmazását az alábbiak világítják meg; például: Az uzsorás, ha belföldi s nem azon községbe való illetőségű, melyben a vétséget elkövette, ezen községből *kitiltható*; ha külföldi, akkor a magyar állam egész területéről *kitiltható*. (1883. évi XXV. t.-cz. 2. §.) A csavargók és koldusok, ha külföldiek, *kiutasíthatók*. (Btk. 69. §.) A felsorolt cselekmények tetteivel szemben a törvény a kiutasítást kivételesen alkalmazza mellékbüntetés gyanánt, miután azt egyébként csak *büntett* esetében mondhatja ki. (Btk. 64. §.) A rendőri hatóság a saját területéről *kitilthat* oly idegen illetőségű egyéneket, kik mint közártaalmuak a közbiztonságot állandóan veszélyeztetik, továbbá olyanokat, kik mint munkakerülők, csavargók, vagy a közbiztonságra nézve egyébként veszélyes elemek jelenlétükkel a közbiztonságra nézve *állandó veszélyt* jelentenek. Az ezen pontban említett egyének elfogandók; ha azonban formaszzerű elfogás nélkül megszökéstől, a bűncselekmény nyomainak megsemmisítésétől stb. tartani alapos ok nincsen: elfogás helyett csak «elővezetés» (Sz. U. 37. §.) fogatósítandó.

Példa:

1. Reich Salamont, a ki osztrák honos, tehát külföldi, a bíróság uzsora vétsége miatt három havi fogházra, továbbá a magyar állam területéről való *kiutasításra* ítélte és a *visszatéréstől örökre eltiltotta*. Miután Reich Salamon az országba való visszatérésre *nem kért és nem kapott* az illetékes hatóságtól

t. i. a bíróságtól *engedélyt s mégis visszatért* a magyar állam területére: a járőr által elővezetendő.

2. Silberstein Ignác többszörösen büntetett zsebmetszőt X. város rendőrihatósága *egy évi időtartamra kitiltotta* a város területéről, miután nevezettnek a városban való jelenléte állandó veszélyt jelentett a közbiztonságra nézve. Silberstein Ignác az említett tilalom daczára már *négy hó* mulva visszatért a városba, jöllehet a rendőri hatóságtól erre engedélyt *nem* kapott. Nevezett tehát a járőr által elővezetendő. Ha formaszerű elfogás nélkül megszökéstől, a bűncselekmény nyomainak megsemmisítésétől, összebeszéléstől, vagy az eljárás céljának más módon való meg-hiusításától tartani alapos ok van: *elfogás* foganatosítandó.

IV. pont.

1. bíróság többnyire az olyan egyéneket szokta egy meghatározott helyen való tartózkodásra utasítani, vagy a valamely helyen való tartózkodástól eltiltani, a kik előzetes letartóztatásban, vagy vizsgálati fogságban voltak és bár az eljárás ellenük tovább folyik, szabadlára helyeztettek. Ezeken kívül egy meghatározott helyen való tartózkodásra szokta utasítani a bíróság azon egyéneket:

1. kik ellen valamely büntetendő cselekmény miatt jogerős vádhatározattal *vizsgálat van folyamatban*,

2. kik első, vagy másodfokban elítéltek, de az ítéletet megfellebbezték, kiknek *ügye* tehát *felülbírálás* alatt áll,

3. kik jogerős ítélettel elítéltek, de *büntetésük kiállítására halasztást* nyertek. Ide tartoznak a *feltétlen szabadságra bocsátott fegyenczek is*.

Mindezen személyeket csak úgy ellenőrizheti a csendőrség, ha a rájuk vonatkozó határozatot a bíróság, a fegyház- vagy börtönigazgatósága, vagy az előjáró csendőrpáncsnokság közli vele.

A fentiek szerint tehát a bíróság az említett egyé-
nekkel szemben kétfeleképen rendelkezhetik és pedig:

1. vagy úgy, hogy az illető a bíróság által számára kijelölt tartózkodó helyről *el nem távozhatik*, mely esetben az illető sehol másutt, mint a bíróság által kijelölt helyen, nem tartózkodhatik,

2. vagy úgy, hogy az illető terheltnek *nem szabad* a bíróság által *megjelölt községbe mennie*, mely esetben az illető az országban bárhol tartózkodhatik, csak épen a bíróság által megjelölt helyre nem mehet. Ha az 1. alatti rendelkezést, vagy a 2. alatti tilalmat egy oly egyén szegné meg, ki előzetes letartóztatásban, vagy vizsgálati fogságban volt, de a bűnvádi eljárás befejezéséig a fenti megszorítások valamelyike mellett szabadlára helyeztetett: ez esetben az előzetes letartóztatás, vagy vizsgálati fogság az illető ellen újból elrendelhető. (Bp. 161. §.)

Példák:

1. Tamás Jánost a csendőrség okirathamítás *bűntette* miatt elfogta és átadta a vizsgálóbírónak, ki nevezettet először előzetes letartóztatásba helyezte ugyan, későbbben azonban, jöllehet az ellene megindított eljárás folytatott, szabadlára helyezte. Nemsokkal ezután a vizsgálóbíró az illetékes kir. ügyész indítványára az utóbbi által bejelentett nyomós ok alapján meghagyja Tamás Jánosnak, hogy az ellene megindított eljárás befejezéséig *Hidas-Németi községben tartózkodjék*. (Bp. 161. §.) Ha most a csendőrség tudomásul veszi, hogy Tamás János Hidas-Németi községből. eltávozott: nevezettet elővezetni köteles. Ha formaszerű *«elfogás»* nélkül megszökéstől, a bűncselekmény nyomainak megsemmisítésétől, összebeszéléstől, vagy az eljárás céljának más módon való meg-hiusításától tartani alapos ok van: *«elfogás»* foganatosítandó.

2. Jónás Márkot a csendőrség csalás bűntette miatt

elfogta és átadta a vizsgálóbírónak, ki nevezettet először vizsgálati fogságba helyezte, későbbben azonban szabadlábba bocsátotta, jöllehet az ellene megindított eljárást tovább folytatta. Nemsokkal ezután a vizsgálóbíró az illetékes kir. ügyész indítványára az utóbbi által bejelentett nyomós ok alapján meghagyja Jónás téig *Tehány községbe ne menjen.* (Bp. 161. §.) Ha most a csendőrség tudomásul veszi, hogy Jónás Márk Tehány községbe távozott: nevezettet elővezetni köteles. Ha formászerű «elfogás» nélkül megszökéstől stb. stb. tartani alapos ok van: «elfogás» fogatósítandó.

V. pont.

A tettenkapásnak két esete van.

Az első eset az, a mikor a tettes még működik a cselekmény elkövetése körül, mikor őt a csendőr, vagy más valaki megpillantja. A tettes tehát már megkezdte a büntetendő cselekmény elkövetését, mikor a csendőr vagy más valaki a helyszínére ér, azonban azt még be nem fejezte.

Példa:

Egy rendes szolgálatot teljesítő járőr a Kassa-Bárcza közötti útvonalon portyázva, az alig 100 lépésnyire levő erdőből segélykiáltást hall, mire óvatossan megközelítván az erdőt, látja, hogy egy ember egy másikat fojtogat.

A második eset az, a mikor a tettes már nem fejt ki a büntetendő cselekmény elkövetése körül tevékenységet, mert azt már befejezte és menekül a tett színhelyéről; egy harmadik személy, mint szemtanú jelen van a cselekmény elkövetésének színhelyén; látja és tudja, hogy ki a tettes, de a tettest a büntetendő cselekmény elkövetése közben nem fogja el;

a tettes már menekülőben volt s ekkor vétetett üzőbe és fogatott el.

Bűncselekmény nemcsak akkor forog fenn, ha a tettes a cselekményt egészen végrehajtotta, hanem akkor is, ha annak elkövetését megkísérelte; sőt egyes cselekményeknél (Btk. 130., 205., 288., 428. §.) az előkészületi cselekmény is bűncselekményt képez.

A tettenkapás második esete négyféle alakban fordulhat elő. És pedig:

1. ha a csendőr, mint szemtanú fogta el, vagy vette üzőbe a menekülő tettest;

2. ha a csendőr valamely szemtanú által figyelmeztetve fogta el, vagy vette üzőbe a menekülő tettest;

3. ha más valaki — nem a csendőr — mint szemtanú fogta el, vagy vette üzőbe a menekülő tettest;

4. ha más valaki — nem a csendőr — valamely szemtanú által figyelmeztetve fogta el, vagy vette üzőbe a menekülő tettest. A tetten kapott egyén a járőr által elfogandó; azon esetben, ha az illető csak vétséget követett el, elfogás helyett csak «elővezetés» (Sz. U. 37. §.) fogatósítandó, feltéve, hogy formászerű elfogás nélkül megszökéstől, a bűncselekmény nyomainak megsemmisítésétől, összebeszéléstől, vagy az eljárás céljának más módon való meghiusításától tartani alapos ok nincsen.

Példák:

Ad 1) A járőr éjjel egy községhez tartozó réten látja, hogy egy csűr ég és hogy annak közeléből egy általa ismert s gyújtogatás miatt már két ízben büntetett egyén fut el, miközben kezéből egy égő csóvát eldob. Ha a csűrten ezen menekülő egyén gyújtotta fel és a járőr őt üzőbe vette, akár elfogta az illetőt, akár nem: tettenkapás forog fenn.

Ad 2) A járőr egy erdőn keresztül haladva, egy ott dolgozó famunkástól tudomásul veszi, hogy csak rövid pár percz előtt egy egyénnel szemben rabló-

támadás követtetett el, melyet ő — féltve a rablók-tól életét — némán nézett végig egy bokorból. Ugyan-ezen famunkás egy bizonyos irányba mutat, a merre a rablók eltávoztak s a hol azok még most is láthatók. Erre a járőr a rablókat üzőbe veszi s akár sikerül neki azokat elfognia, akár nem: tettenkapás forog fenn.

Ad 3) Egy községben az éjjeli őr messziről látja, hogy bizonyos egyén egy szatócs boltjának ajtaját felfeszíti s már épen be akar hatolni a boltba, mikor őt észreveszi, mire elmenekül; ha az éjjeli őr ezen egyént nyomban üldözőbe veszi, akár sikerül őt elfognia, akár nem: tettenkapás esete forog fenn.

Ad 4) Midőn egy vasuti pályáőr a vonat megérkezése előtt a felügyeletére bízott pálya megvizsgálására indul, látja, hogy néhány, szolgálatából elbocsátott vasuti munkás a pályatestet rongálja. A tettesek őt megpillantva, menekülni igyekeznek, miből kifolyólag a pályáőr az épen akkor odaérkező néhány emberrel közli a történeteket, kik a menekülő tetteseket az ő felhívására elfogás céljából azonnal üzőbe veszik. Akár sikerül már most az üldözőknek elfogniok a tetteseket, akár nem: tettenkapás forog fenn. Vagyis, a tettenkapáshoz elég az üzőbe vétel. Ha a tettest nem valamely szemtanu, vagy egy szemtanu által figyelmeztetett egyén (pl. csendőr), hanem egy harmadik személy fogta el vagy vette üldözőbe, akkor nem forog fenn tettenkapás.

Fenforog azonban a tettenkapás akkor, ha nem is a szemtanu által figyelmeztetett egyén, hanem más fogta el az üldözőt, feltéve, hogy az üldözők között szemtanuk, vagy a szemtanuk által figyelmeztetett egyének is voltak.

Ezen kifejezés alatt „azonnal”, az értendő, hogy a tettenkapás, a tettes menekülése, az üzőbe-vétel és az elfogatás időpontjainak egymással mintegy össze kell folyniok. Vagyis, ha a menekülés már megszűnt vagy a tettes üldözése nem folytatatik tovább, más

szóval az üzőbe vett tettesnek folytonos szem előtt tartása véget ért: tettenkapásról *nem* lehet szó.

Büntett esetében a tettenérés *mindig* okot képez az elfogásra, tehát akkor is, ha a tettes kiléte megállapított; ezzel szemben vétség esetében csak azon feltétel mellett, ha:

1. az elkövetett vétségre *szabadságvesztés*-büntetést állapít meg a törvény és

2. a tettes *kiléte* meg *nem* állapítható. Ha a tettenkapott egyén által elkövetett bűncselekmény nem büntetett, hanem csak vétséget képez: az esetben elfogás helyett csak „elővezetés” (Sz. U. 37. §.) foganatosítandó, ha formaszertű „elfogás” nélkül megszökéstől, a bűncselekmény nyomainak megsemmisítésétől, összebeszéléstől, vagy az eljárás céljának más módon való megghiúsításától tartani alapos ok nincsen.

Hogy az elfogás indokolva legyen, *mindkét* feltételnek egyszerre kell fenforognia. Ha ezen két feltétel közül az első hiányzik, t. i. a tettes oly vétségen éretett tetten, a melyre a törvény csak *pénz*-, *nem pedig szabadságvesztés*-büntetést állapít meg, úgy a járőr az elfogást *nem* foganatosíthatja, mivel a *csak pénz-büntetéssel büntetendő cselekmények* (a Btk. 261., 366., 443. §. és az 1894. évi XXXI. t.-cz. 122. §-ába ütköző vétségek) miatt még maga a *biróság sem foszthatja meg a tettest személyes szabadságától*, annál kevésbbé lehet ehhez a járőrnek joga.

Ep így csak azon körülmény, hogy valaki szabadságvesztéssel büntetendő vétségen éretik tetten, szintén nem képez magában véve indokot az elfogásra, ha az *illető kiléte* kétségtelenül *meg van állapítva*, feltéve, hogy a VI. pont valamelyik alpontja különben nem indokolná azt. A kilét vagy személyazonosság megállapítása a legtöbb esetben rövid úton megtörténhetik; de előfordulhat az az eset is, hogy ez hosszabb eljárást igényel. Az első esetben, t. i. ha a csendőrrjárőr által tetten ért, vagy neki magán-személy által átadott — vétségen ért — tettes sze-

mélyazonossága rövid úton, pl. egy közeli községben a k. előjáróság, vagy más hitelt érdemlő személyek segítségével megállapítható, akkor az illető csupán feljelentetik. Abban az esetben ellenben, midőn a tettenkapott mélyazonosságának megállapítása ilyen rövid úton nem eszközölhető, hanem az előreláthatólag hosszabb nyomozást, pl. levelezést igényel, az illető (*rét-ség esetén is*) elfogandó és az illetékes hatóságnak átadandó, mivel ilyen esetben a *személyazonosság megállapítása a bíróság vagy rendőri hatóság kötelessége*, mely hatóságok annak megtörténteig az illetőt a Bp. 141. §-a alapján előzetes letartóztatásba helyezhetik.

Ha a tettest valamely magánszemély fogta volna el és adta volna át a járőrnek, utóbbi a Sz. U. 119. §-ának értelmében köteles megállapítani, hogy az elfogás indokolt volt-e, vagy nem. Utóbbi esetben a járőr az elfogott egyént köteles azonnal szabadon bocsátani s az esetről az őrsparancsnokságnak, az utóbbi pedig az illetékes hatóságnak jelentést tenni.

Ha a vétségen ért tettes *kiléte ismeretes*, vagy az megállapított, ezen esetben csupán akkor van elfogásnak helye, ha a VI. a)–i) pontok alatt foglalt esetek valamelyike forog fenn.

Például: A járőr egy általa szokásos büntetett gyanánt személyesen ismert egyént rajta ér, midőn az egy ház nyitott udvaráról — vagyis nyílt helyről — egy zsák — 12 korona értékű — búzát ellop. Bár a járőr ismeri a tolvajt s csupán vétségéről van szó; mégis köteles őt elfogni, vagy elővezetni, miután az illető a csendőrség előtt, mint «szokásos büntetett» ismeretes. Ha a cselekmény tettese a szóban forgó esetben nem lenne, mint «szokásos büntetett» a csendőrség előtt ismeretes, úgy feltéve, hogy a formszerű «elfogás»-t más körülmények nem indokolnák tekintettel arra, hogy csak vétség forog fenn: csak elővezetés lenne foganatósítandó.

VI. pont.

Az ezen pont alatt felsorolt esetekben elfogható a nyomatékosan gyanúsított egyén, ha:

1. a késedelem veszélylél jár;
2. ha büntett, vagy szabadságvesztéssel büntetendő vétség elkövetésével gyanúsított és ha az a)–i) pontokban felsorolt valamely körülmény vonatkozik reá,

A gyanu kétféle lehet, ú. m.:

1. egyszerű,
2. alapos, vagy nyomatékos.

Egyszerű a gyanu akkor, ha valamely észlelet vagy körülményből azt lehet gondolni, hogy egy bizonyos egyén a tettes.

Igy pl. ha a járőr portyázás közben azt látja, hogy az épen akkor kigyúló ház mellől egy ember szalad el, azonnal az a gondolat villan meg agyában, hogy az az egyén gyújtotta fel a házat. Ez esetben egyszerű a gyanu, miután azon egy körülményből, hogy az illető egyén az égő ház mellől elfut, még csak *gondolhatja* a járőr, hogy az illető a tettes, de nem következtetheti bizonyossággal.

Alapos vagy nyomatékos a gyanu akkor, ha minden körülményből arra lehet következtetni, hogy a tettes nem lehet más, mint a gyanuba vett egyén.

Ha a járőr az előbb említett példában szereplő egyént megállásra szólítja fel, s az meg nem áll, a gyanu *erősödik*, de még mindig *nem nyomatékos*; ha azonban a járőr, miután sikerült neki ezen egyént elfognia, nála gyújtóanyagot talál s a nyomozás folyamán még az is kiderül, hogy a gyanúsított egyén a sértettnek haragosa: akkor a gyanu már *nyomatékos* vált, mert ezen körülményekből joggal lehet következtetni arra, hogy a járőr által elfogott egyén a tettes.

Ezen pont b), c), d), e), f), g) és i) alpontjainak azon eseteiben, a melyekben az illető csak vétséggel terheltetik, elfogás helyett csak «elővezetés» (Sz. U.

37. §.) alkalmazandó, ha formászerű elfogás nélkül megszökéstől, a bűncselekmény nyomainak megsemmisítésétől, összebeszéléstől, vagy az eljárás céljának más módon való meghiúsításától tartani alapos ok nincsen.

Ad a).

„*Más hasonló súlyos büntett*»-ek alatt a gyakorlatban azon büntetteket szokták érteni, melyekre a törvény öt éven felüli szabadságvesztés-büntetést állapít meg. Ilyenek a következők: Felségsértés Btk. 126., 127. §.; pénzhamisításra vonatkozó 203. §. 1., 2. pontja és utolsó bekezdése; hamis vád a 227. §. 3. bekezdés esetén; erőszakos nemi közösülés 232., 235. §.; magzat-elhajtás 286. §. 2. bekezdés; halált okozó súlyos testi sértés 306. §.; közegészség elleni büntett 315. §.; gyermekrablás 318., 319. §.; szöktetés 320. §. 2. bekezdés; közokirathamisítás 398. §.; vízáradás okozása 431. §.; közveszélyű cselekmény 435. §. stb.

Példa:

Encs községben gyermekrablás követtetett el. A nyomozás során több oly fontos körülményt sikerült a járőrnek megállapítani, a melyekből joggal következtetni lehet arra, hogy a szóban forgó cselekmény tettese Asztalos Sándor ottani lakos. Mintán e büntetettre öt évi szabadságvesztés-büntetés is kiszabható s így a büntetés előrelátható nagyságánál fogva alaposan lehet tartani attól, hogy gyanúsított megszökik: nevezett a járőr által elfogandó.

Ad b).

Megszököttnek az olyan egyén tekintendő, a ki rendes és állandó tartózkodási helyéről minden különösebb indok és cél nélkül és a nélkül, hogy ezt előzőleg akár a hatóságnak, akár másnak tudomására hozta

volna, avagy pedig hollétét utólagosan bárkivel tudatta volna, ismertetlen helyre távozik.

Megszökési előkészület alatt minden olyan cselekményt, vagy intézkedést kell érteni, a melyből joggal arra lehet következtetni, hogy az illető egyén tartózkodási helyéről titokban el akar távozni. Így megszökési előkészületnek tekintendő valamely gyanúsítottnak azon eljárása, ha ingatlanait és ingóságait titkosan eladja, a takarékpénztárban elhelyezett pénzét kiveszi, útlevelet igyekszik szerezni stb.

Elrejtőzés alatt valamely személynek azon eljárását kell érteni, a mikor az illető, a nélkül, hogy azon községből, mely rendes tartózkodási helyeül szolgál, eltávoznék: személyének megtalálását vagy felfedezését lehetetlenné tenni igyekszik.

Az elrejtőzésnek két faja van. Az egyik az, ha valaki más lakást bérrel magának és hollétééről sem hozzátartozói, sem báza népe, sem szomszédai, sem bárki más felvilágosítást adni nem tudnak és ezen lakásában bujkál; csak éjjelre hagyja el azt s olyan helyeken s olyankor fordul meg, a hol és a mikor senki olyan meg nem láthatja, a ki letartóztatná. *Az elrejtőzés másik faja az, mikor a tettes nem zárja el magát az említett módon a külvilágtól, hanem szabadon jár-kei a községben polgártársai közt, de hogy fel ne ismerjék, rendes és természetes külsejét megváltoztatja, vagyis külsőleg átalakulva jelenik meg, pl. a mellett, hogy álnevet vesz fel, még álruhát, álbaszart, álszakállt, álhaját is tesz fel, hangját, járását megváltoztatja, vagy valamely testi fogyatkozást színlel stb.*

Az elrejtőzés a megszökéssel kapcsolatosan is előfordulhat, ha pl. a tettes a mellett, hogy rendes tartózkodási helyéről megszökött, még álnevet is vesz fel s egyéniséget az előbb említett módon felismerhetetlenné tenni igyekszik. Ha az ezen alponthan említett egyének nem büntetettel, hanem csupán vétséggel terheltetnek: ez esetben az illetők elfogása

belyett csak «elővezetés» alkalmazandó, ha formaszertől elfogás nélkül megszökéstől, a bűncselekmény nyomainak megsemmisítésétől, összebeszéléstől, vagy az eljárás céljának más módon való megvalósításától tartani alapos ok nincsen.

Példák:

1. Egy egyénen, ki éjjel kocsin bizonyos községbe utazott, egy másik egyén a súlyos testi sértés bűntettét követte el. A nyomozást eszközölt járőr a ki-puhított adatok alapján arra a következtetésre jut, hogy az említett cselekmény tettese csupán a sértett egy régi haragosa, Szőke István paraszt suhancz lehetett. Midőn ebből kifolyólag nevezettet kikérdezése céljából keresi, arról győződik meg, hogy az illető megszökött. Ha már most a felkeresésére induló járőr nevezettet a szomszédos községek egyikében feltalálja s az illető otttartózkodása szükségét indokolni nem tudja, vagyis a szökés fenforgása világos: őt elfogni köteles. Ha ezen egyén csak vétséget követett volna el, ez esetben nem fogandó el, hanem csupán «elővezetés» foganatosítandó, feltéve, hogy formaszertől elfogás nélkül megszökésétől, a bűncselekmény nyomainak megsemmisítésétől stb. tartani alapos ok nincsen.

2. A községbe érkező járőrhöz egy paraszt asszony azon panasszal fordul, hogy ezelőtt két héttel egy Gelb Áron nevű községbeli lakosnál egy darab 20 koronás bankjegyet váltván fel, Gelb Áron a 20 koronás bankjegyért adott apró pénz között 10 darab hamis egy koronást is adott neki. A járőr ezen panasz alapján Gelb Áront felkeresi s miután nevezett kikérdeztetése alkalmával adott zavaros feleleteiből kifolyólag az ellene emelt panasz valószínűségét csak fokozza: a járőr a bíróságtól kieszakózt felhívás alapján nála házkutatást tart, mely alkalommal több hamisítványt talál. Miután a járőr Gelb Áron környe-

zetétől arról szerez tudomást, hogy nevezett már utlevélért folyamodott, mert Amerikába szándékozik kivándorolni: őt elfogja. Ha ezen egyén csak *vétséget* követett volna el, ez esetben nem fogandó el, hanem csupán «elővezetés» foganatosítandó, feltéve, hogy formaszertől «elfogás» nélkül megszökésétől, a bűncselekmény nyomainak megsemmisítésétől stb. tartani alapos ok nincsen.

3. Csány községben egy éjjel bizonyos egyén nyitott magtárából ismeretlen tettes 120 korona értékű gabonát ellopott (Btk. 334. §-ába ütköző *bűntett*). A nyomozást megejtő járőr figyelmét az éjjeli őr egy Dudás Ferencz nevű egyénre hívja fel, a kit a cselekmény elkövetésének idejében a cselekmény színhelye felől látott szekéren elhajtani.

A járőr az éjjeli őrtől vett eme értesülés alapján Dudás Ferencz felkeresésére indul s nevezettet a lakásához tartozó disznóólban *elrejtőzve* találja; miután nevezett e mellett sem a cselekmény elkövetésének idejére vonatkozólag alibijét beigazolni, sem az ugyan-csak a disznóólban megtalált gabona mikénti szerzés-módját bebizonyítani nem tudja, a járőr elfogja. Ha ezen egyén csak *vétséget* követett volna el, ez esetben nem fogandó el, hanem csupán «elővezetés» foganatosítandó, feltéve, hogy formaszertől «elfogás» nélkül megszökésétől, a bűncselekmény nyomainak megsemmisítésétől stb. tartani alapos ok nincsen.

Ad c).

Bűnjel alatt azon tárgyak értendők:

1. melyek a bűncselekmény elkövetésére szolgáltak. (Btk. 62. §.) Pl. valamely testi sértésnél a bot, valamely mérgezésnél a mérgező, valamely betöréses lopásnál a betörő eszköz, gyújtogatásnál a gyújtó anyag stb., stb.;

2. melyek a bűntett vagy vétség elkövetése által hoztattak létre. (Btk. 62. §.) Pl. egy hamis okirat, hamis

bélyegjegy, hamis pénz, hamis élelmiszer, hamisított orvosi, vagy községi bizonyítvány stb.;

3. melyeket a tettes a helyszínéről magával elvitt: pl. a lopott, kizsárolt, elsikkasztott, kicsalt tárgyak; a jogtalan elsajátításból eredő pénz, vagy tárgyak stb.;

4. melyeket a tettes a helyszínén visszahagyott, akár véletlenül, akár szándékosan, utóbbi esetben bizonyára a nyomozás megnehezítése céljából. Pl. a tettes kalapja, zsebkendője, lábbelije; a tolvaj által a helyszínén hagyott betörő eszköz is szerepelhet ily szempontból bűnjel gyanánt, bár ez már az 1. pont alapján is annak tekintendő. De nem egyedül a szorosabb értelemben vett *«bűnjel»*-eket kell a csendőrnök biztosítani igyekezni, hanem általában mindazon tárgyakat, melyek a bűncróna eljárás szempontjából jelentőséggel bírhatnak, a bűncselekménynyel összefüggésben állanak és alkalmasak arra, hogy esetleg bizonyíték gyanánt szolgáljanak. Ezen szempont alá esnek például oly iratok, levelek stb., melyek valamely bűncselekményre vonatkozólag adatokat foglalnak magukban; ilyenek különösen a gyanúsított birtokában talált levelek, iratok.

Mint hogy a bűnjelek a bűnösség megállapításánál fontossággal bírhatnak s ezek között azon tárgyak, melyek a büntett vagy vétség által hoztattak létre, úgyszintén melyek a büntett vagy vétség elkövetésére szolgáltak, a mennyiben a tettes vagy részes tulajdonai, vagy azoknak birtoklása, használása, vagy terjesztése egyébként is tiltva van, a Btkv. 61. §-a alapján a bíróság által különben is elköszandók: a csendőrségnek arra kell törekednie, hogy ezeket — a mennyiben a II. Sz. U. 120., 122., 125. és 126. §-ai alapján lehetséges — megszerezze, illetve lefoglalásuk iránt a bíróságnak jelentést tegyen. A bűnjelek említett fontosságából folyik, hogy azoknak megsemmisítését, elrejtését, vagy eldobását is meg kell akadályoznia a csendőrnök s ha e cél másképp elérhető nem volna: elfogás vagy elővezetés is foganatosi-

tandó. A bűnjelek biztosítása azon esetben sem *melőzhető*, ha a gyanúsított a bűncselekmény elkövetését a járőr előtt *beismerte*. Megtörténhetik ugyanis, hogy a gyanúsított a bíróság előtt már nem ismeri be a bűncselekmény elkövetését s így könnyen előállhat az az eset, hogy a bíróság — a bűnjelek sem állván rendelkezésére — terhelttel szemben minden bizonyítéktól megfosztátik.

Az olyan bűnjeleket, illetőleg tárgyakat, a melyek másnak — *nem a tettesnek, vagy részesnek* — tulajdonát képezik, feltéve, hogy birtoklásuk, használatuk, vagy terjesztésük különben tiltva nincs (Btk. 61. §.), a bíróság az ítélet kihirdetése után *visszaadja* a tulajdonosnak. Előfordul, hogy a tettes a bűncselekmény elkövetését már a járőrnek beismeri; ez esetben is köteles a csendőrség ügyelni arra, hogy a tettes a bűnjelt el ne rejthesse, meg ne semmisíthesse, vagy el ne dobhassa, mert lehet, hogy az illető a csendőr előtt tett beismerő nyilatkozatot a bíróság előtt utóbb visszavonja s így esetleg a bűnjelek hiányában semmi oly terhelő adat nem marad hátra, melynek alapján a gyanúsított ellen sikerrel lehetne az eljárást folytatni.

A tettes azért igyekszik a bűnjelt elrejtteni, megsemmisíteni, vagy magától eldobni, hogy ez által bűnösségének ezen bizonyítékát megszüntesse, a bűnvádi eljárás lefolytatását megnehezítse, végeredményében pedig magát az elítéltetéstől megmentse.

Azon eset is előfordulhat és elő is fordult már, hogy valaki — bizonyos anyagi előnyért — egy más által elkövetett büntetendő cselekményt magára vállalt s a bűnös kilétének egyéb bizonyítéka hiányában az illetőt el is ítélték, míg a valódi bűnös megmenekült a megérdemelt büntetéstől. Ez is egyik indoka annak, miért írja elő a Sz. U. 112. §-ának utolsó előtti bekezdése azt, hogy: «A terhelt beismerésének megtörténte után is, rendszerint meg kell szerezni a terhelt bűnösségének egyéb bizonyítékait is.»

A *bűncselekmény nyomai* azért bírnak kiváló fontossággal, mert a bűncselekmény elkövetésével a legszorosabb kapcsolatban lévén, igen sokszor útbaigazítást nyújtanak a tettes kilétét illetőleg. Ilyen nyomok előfordulhatnak homokban, sárban, vízben, hóban, jégen, emberi vagy állati testen, ruhán stb. A nyomok lehetnek: vérnyomok, lábnyomok, kéznyomok, szekérszálak stb. *Súlyosabb és olyan természetű esetekben, a mikor bírói vagy szakértői szemle fogantatásának szüksége valószínű: a járőr köteles gondoskodni arról, hogy a helyszínen talált állapot (t. i. a bűntény nyomai) a hatóság tagjának megérkezéseig lehetőség szerint változatlanul fenntartassék.* (Sz. U. 109. §.) Ha a szolgálati utasítás ezen rendelkezésének nem lehetne érvényt szerezni, akkor a járőr köteles az általa látottakat és tapasztaltakat *feljegyezni*, vagy *felrajzolni* olyképen, hogy az adatok legalább a tájékoztatásra alkalmasak legyenek és a mennyiben a tett színhelyén *tanúk* is vannak jelen, vagy ilyenek megszerezhetők, az általuk észleltet megjegyzésére és saját *feljegyzésének* esetleges igazolására azokat is hívja fel. A bűncselekmény azon nyomairól, melyeknek megsemmisítésétől kell tartani, *méreték* veendőek fel s azok *feljegyzendők*.

A bűncselekmény nyomainak *megváltoztatása* nem egyértelmű azoknak megsemmisítésével.

A bűncselekmény nyomait a tettes vagy más nem mindig azonnal a bűncselekmény elkövetése után fogja megsemmisíteni vagy megváltoztatni, hanem csak talán később, mikor már látja, hogy a gyanu ellene irányul. Épen ezért — vagyis, hogy ezt megakadályozza — teszi az «általános szolgálati határozmányok» VII. fejezet 4. pontja a csendőrségnek kötelességévé, hogy minden közbiztonsági zavar előfordultával azonnal jelenjék meg a helyszínen.

Úgy a bűnjelek, mint a bűncselekmény nyomainak megváltoztatása, elrejtése, vagy megsemmisítése esetén közömbös az, vajjon *fontos* vagy *lényegtelen* volt-e

a bűnjel, vagy nyom, mert a mint nyilvánvalóvá lesz, hogy a terhelt bármily bizonyítéktól is meg akarja fosztani az igazságszolgáltatást: elfogása már indokolt. Épen úgy közömbös az elfogás szempontjából az is, hogy a tettes személyesen végzi-e a bűnjelek vagy nyomok megváltoztatását, avagy azt más teszi a tettes akaratából; ha ugyanis az ily irányú tevékenység egyáltalán a tettestől indult ki: az elfogás e pont alapján mindig indokolt.

A ki a tettestársát, részest (ide tartoznak a felbújtó és bűnségéd is), az orgazdát, bűnpártolót, vagy másat a bűncselekményre vonatkozólag hamis vallomástételre igyekszik bírni, az szintén elfogandó, mert az ilyen egyénnek szintén nem más a célja, mint az, hogy a nyomozás eredményét, vagy a bűnvádi eljárás sikerét *meghíusítsa* vagy legalább is *megnehezítse*. A hamis vallomástételre való reábirás kétféleképen fordulhat elő; ugyanis rá lehet bírni a tanúk valamelyikét arra, hogy hamis vallomást tegyen:

1. az ügy *lényeges* részére nézve, mely esetben, ha a tanu a vallomását esküvel is megerősítette, hamis tanuzás büntette forog fenn, feltéve, hogy a vallomás és annak esküvel való megerősítése a bíróság előtt történt (Btk. 213. §.). Ez esetben a hamis tanuzást elkövetett egyén, mint ezen bűncselekmény tettese, míg az őt e cselekmény elkövetésére reábiró egyén mint felbújtó a hamis tanuzásra (Btk. 69. §. 1. pont) vonatik felelősségre. *Eredménytelen felhívás esetén* a tettes a hamis tanuzásra való csábításban (Btk. 222. §.) válik bűnössé;

2. az ügy *nem lényeges* részére nézve, a mely esetben hamis tanuzás fenn nem forog s így az ily irányban elkövetett felbujtás, vagy eredménytelen felhívás sem vonhat maga után büntetőjogi következményeket.

Azt, hogy az a bizonyos egyén az ügy valamely *lényeges*, vagy *nem lényeges* részére nézve igyekezett-e reábirni a felsorolt személyek valamelyikét a hamis vallomástételre: a csendőrré nézve *közömbös*, miután

annak megállapítása, hogy a vallomástétel az ügynek lényeges, vagy nem lényeges részére vonatkozik-e: mindenkor a *biróság* hatáskörébe tartozik. Az e pont alapján eszközözlendő elfogásnál ez különben közömbös is, mert a mint a bűnjelek és nyomoknál, úgy itt is, akár lényeges, akár kevésbé lényeges hamis tanuzásra, vagy a tanuzás megtagadására akar a terhelt valakit reábirni, *célja mindig a büntető eljárás meg-hiusítása*, a mi az elfogást indokoltá teszi.

Végül megjegyzendő, hogy csupán a *tanúnak* hamis vallomástételre való reábirása, vagy a *terheltnek* ily irányú igyekezete eredményezheti a *hamis tanuzás büntetlét*, esetleg a *hamis tanuzásra való csábítás büntetlét*, míg a *tettes társnak*, *részesnek*, *orgazdának*, *bűnpártolónak* hamis vallomástételre való reábirása *nem esik* ezen szempont alá, miután ha az említett személyek a reábirás következtében hamisan is tanuskodtak a bíróság előtt a terhelt javára: ezt nemcsak a terhelt, de a *maguk érdekében* is tették, már pedig a *védőclem* céljából tett hamis vallomásokat a törvény *nem bünteti*. (Lásd: Btk. 224. §.) Mind-czek dacára is köteles a járőr ily esetben is elfogni a terheltet, mert különben a terheltnek ezen — bár nem büntethető — tevékenysége megnehezítheti a nyomozást.

Nemcsak az fogandó el a járőr által, a ki tettes-társát, részesét, az orgazdát, vagy a bűnpártolót, ha-nem az is, a ki *bárki más* igyekszik a bűncselekményre vonatkozólag hamis vallomástételre birni. Ezen *«más»* személyek alatt kell értenünk a *tanúkat* is.

A büntető törvény szempontjából nem közömbös az, vajjon a tettes tettestársát, részesét, az orgazdát, a bűnpártolót igyekszik-e hamis vallomástételre birni, vagy pedig *más személyeket*.

Példák:

1. Bizonyos egyén nyomatékosan van gyanúsítva azzal, hogy egy pajtából 200 korona értékű dohányt

lopott. Ha már most a járőr, miután egy besugótól arról értesült, hogy gyanúsított Amerikába való ki-vándorlás céljából már másnap kora reggel elhagyni szándékozik a községet, a károossal és egy bizalmi férfival nevezetnek lakására menve, gyanúsítottat tettenéri, a mint egy csomó a károsult által saját-jául felismert dohányt épen elrejtteni, elégetni, vagy eldobni akar: elfogja. Ha ezen egyén csak *vétséget* követett volna el, ez esetben nem fogandó el, hanem csupán «elővezetés» foganatosítandó, feltéve, hogy formaszerű «elfogás» nélkül megszökéstől, a bűncse-lekmény nyomainak megsemmisítésétől stb. tartani alapos ok nincsen.

2. Egy egyén nyomatékosan van gyanúsítva súlyos testi sértés büntettének elkövetésével s midőn a járőr a kikérdezés foganatosítása végett lakására megy, azt látja, hogy a gyanúsított neje épen egy véres inget mos. Járőr az asszonytól megtudván azt, hogy a véryomok testi sértésből származnak, tehát *bűn-nyomok*, s hogy az asszony a férje parancsára igyek-szik azokat kimosni, s ezáltal *megsemmisíteni*: terhel-tet elfogja. Ha ezen egyén csak *vétséget* követett volna el, ez esetben nem fogandó el, hanem csupán «elő-vezetés» foganatosítandó, feltéve, hogy formaszerű «elfogás» nélkül megszökéstől, a bűncselekmény nyo-mainak megsemmisítésétől stb. tartani alapos ok nincsen.

3. Egy lopás büntettének színhelyén, a mely lopás elkövetésével egy egyén nyomatékosan gyanúsítatik, lábnyomok maradnak vissza. Míg járőr a nyomozást megejti: a nyomok őrzésével a kisbíró bizza meg, a ki észreveszi, hogy a nyomatékosan gyanúsított egyen csizmájával tapos a mezítlábos nyomokba, vagyis azokat *megváltoztatni* törekszik. A járőr érte-sülvén e körülményekről, a gyanúsítottat elfogja.

4. Egy 2000 korona értékű bagyatekra vonatkozó végrendelet hamisításával (a Btk. 402. §-ának máso-dik bekezdésébe ütköző büntett) nyomatékosan gya-

nusított egyénről tudomásul veszi egy járőr, hogy a végrendeletben általa tanukként aláírt, de a végrendekezésnél tulajdonkép jelen nem volt egyéneket reábeszélni igyekszik, hogy kikérdeztesük esetén azt adják elő, miszerint a végrendekezésnél tényleg ott voltak, vagyis, hogy *hamis vallomást* tgyenek. A járőr ez alapon nevezettet elfogja. Ha ezen egyén csak *vét-séggel* lenne nyomatékosan gyanusítva, ez esetben nem fogandó el, hanem csak «elővezetés» foganatosítandó, ha formaszertű «elfogás» nélkül megszökéstől, a bűncselekmény nyomainak megsemmisítésétől stb. tartani alapos ok nincsen.

A *szakértők* a Btk. 217. §-a szerint ugyanazon szempont alá esnek, mint a tanuk. Hamis szakértői vélemény adására való reábirás tehát ép oly indokot fog szolgáltatni az elfogás foganatosítására, mint a hamis vallomástételre való reábirás.

Ad d).

Ezen pont alapján csak akkor indokolt a terhelt elfogása, ha más módon nem lehetne megakadályozni, hogy a megkísérlett büntetendő cselekményt be ne fejezze, végre ne hajtja, más büntetendő cselekményt el ne kövessen, vagy más — már megkezdett — büntetendő cselekményt ne folytasson. Ha ez másként is lehetséges volna, úgy az elfogás nem indokolható.

Példák:

1. Ha egy egyén, a ki nyomatékosan gyanusittatik azzal, hogy egy csűr felgyújtását megkísérelte, első kísérletének meggyúsulása után újabb kísérletet, vagy előkészületet tesz, vagy fenyegetődzik, hogy ezen — már megkísérlett — bűncselekményt végre fogja hajtani; ha a tervezett cselekmény végrehajtása másképen meg nem akadályozható: a járőr az illetőt, miután «bűntett» elkövetésével van terhelve, elfogni köteles.

Ha ezen egyén nem az említett «bűntett»-el, hanem csak valamely *véttség* elkövetésével lenne terhelve és formaszertű elfogás nélkül nincs alapos ok megszökésétől, a bűncselekmény nyomainak megsemmisítésétől stb. tartani: akkor — hasonló viselkedés esetén — csupán elővezetés foganatosítandó.

2. Ha egy egyén, ki szándékos emberölés bűntettének kísérletével gyanusittatik, nyomatékosan azzal fenyegetődzik, hogy a gyanu reáirányítása miatt sértett házát felgyújtja. Ha a tervezett bűncselekmény végrehajtását másképen megakadályozni nem lehet: az illető egyén elfogandó. Ha ezen egyén nem az említett «bűntett» kísérletével, hanem pl. csak emberölés *vét-ségével* (Btk. 290. §.) lenne terhelve, nem lenne elfogandó, hanem csak elővezetendő, feltéve, hogy formaszertű «elfogás» nélkül megszökésétől, a bűncselekmény nyomainak megsemmisítésétől stb. tartani alapos ok nincsen.

Ad e).

Csavargónak: azon egyén tekintendő, a kinek bizonyos lakhelye nincs, vagy azt elbagyja és foglalkozás, vagy munka nélkül csavarog és a hatóság által kitűzött határidő alatt sem a fentartására szolgáló eszközöket, sem azt, hogy azok tisztességes megszerzésére törekszik: kimutatni nem képes. (Ktk. 62. §.)

A csavargót bizonyos körülmények között azért szükséges elfogni, hogy a szökés által lehetetlenné ne tegye az eljárás lebonyolítását, s az esetleg reá várakozó büntetés végrehajtását. Annak a meghatározása, hogy mely tartózkodási hely állandó: nehéz dolog; az mindig a körülményektől függ; így például az, hogy valakinek magának háza van, még nem állapítja meg feltétlenül az állandó tartózkodás jellegét (különösen, ha az illető nem lakik ezen házában), épen ezért el is lehet őt esetleg fogni. A házalak, a drótos és üveges tótok nem tartózkodnak állandóan egy helyen, hanem ma itt, holnap ott van-

nak és sokszor ők maguk sem tudják előre megmondani, hogy mikor, hol lesznek, mégis csavargóknak nem tekinthetők, mithogy rendes keresetforrásuk van, sőt épen ennek természete hozza magával folytonos vándorlásukat.

Példák:

1. Egy egyén nyomatékosan van gyanúsítva azzal, hogy sikkasztás büntetést követte el. Ha az illetőnek nincsen állandó lakása, a hol ő bármikor megtalálható, elfogandó még az esetben is, ha rendes foglalkozása van, mint pl. a drótosnak; annál inkább elfogandó természetesen az olyan nyomatékosan gyanúsított egyén, kinek ezen felül még rendes foglalkozása sincs.

2. Ha kóbor cigányok vannak lopás vétségének elkövetésével nyomatékosan gyanúsítva és formászerű *elfogás* nélkül megszökésüktől, a bűncselekmény nyomainak megsemmisítésétől stb. tartani alapos ok nincsen: elővezetendők, mert valószínű, hogy — állandó lakhely hiányában — szükség esetén nem lennének feltalálhatók. Ha a kóbor cigányok lopás *büntetésnek* elkövetésével lennének nyomatékosan gyanúsítva: ez esetben nem elégséges az elővezetés, hanem elfogandók.

Ad f).

Előzetesnek az olyan egyén tekintendő, a ki már valamely bűncselekmény miatt büntetve volt.

Szokásos büntetéseik alatt oly egyéneket kell értenünk, a kik minden kínálkozó alkalmat megragadnak arra, hogy büntetendő cselekményt kövessenek el és a kik a büntetendő cselekmények elkövetésében már mintegy megrögzödték. Ilyenek gyanánt ismeretesek a kóbor cigányok, a fegyveres csavargók, útonállók stb.

Rendőri felügyelet alatt állanak a feltételes szabadságra bocsátott egyének (Btk. 50. §.), nemkülönben azon személyek is, a kikre a hatóság a csendőrség

felügyeletét külön felhívta. Ilyenek lehetnek pl. az anarchisták, szociálista bujtogatók, izgatók.

Példa:

Ha egy olyan egyén, a ki már *több ízben* volt bűncselekmény miatt büntetve, nemkülönben a ki mint *„szokásos büntetett”* ismeretes, vagy feltételes *van* szabadságolva, újból valamely bűncselekmény elkövetésével van nyomatékosan gyanúsítva; ez esetben az illető *büntett* fenforgása esetében elfogandó, *vétség* esetében pedig elővezetendő.

Ad g).

Ezen pont alapján az olyan egyén fogható el, illetőleg vezethető elő:

1. a ki kilétét igazolni nem képes;
2. a ki kilétének igazolását megtagadja;
3. a ki személyazonosságát igazolni nem tudja;
4. a ki személyazonosságának igazolását megtagadja.

A kilét igazolása abban áll, hogy az igazolásra felhívott személy nevet, állását, lakhelyét stb. megmondja.

A személyazonosság igazolása pedig abban áll, hogy az igazolásra felhívott egyén a kilétére vonatkozólag bemondott adatok valódiságát be is igazolja.

Mint hogy azon egyének, kiknek bármi oknál fogva okuk van kilétüket titkolni, tehát például a csavargók, szökésben levő büntetettek stb. igen gyakran hamis nevet, lakást, állást stb. fognak bemondani: a csendőrnök — hogy félrevezettetését lehetőleg elkerülje — ezen adatok valódiságát mindig szorgos bírálat tárgyává kell tennie.

Az igazolás részint *okmányok* alapján, részint pedig *hitelt érdemlő tanúk* segítségével történhetik. *Igazolásra alkalmas okmányok*, pl. az igazoló jegy, a különböző útlevelek (útlevél külföldre, határátkelési

jegy, uti igazolvány) cselédkönyv, munkakönyv, kéregetési engedély, türelmi bárcza, arczképes vasuti igazolvány stb.

Hítt érdemlő tanuk alatt az oly egyéneket kell értenünk, a kiktől akár állásuknál, akár vagyonuknál, vagy egyéni sajátságaiknál, akár egyéb más oknál fogva joggal feltételezhető, hogy *valót* mondanak. Ilyenek gyanánt kell első sorban a községi előjárósági tagogat tekintenünk, ezen szempont alá esnek továbbá a községek társadalmi életében vezető szerepre hivatott egyének, pl. a pap, a tanító, egyes jómódú polgárok stb.

A Btk. 43. §-a értelmében: «A ki a hatóság hivatalnok vagy közege által hivatása gyakorlatában nevének, állásának, lakhelyének megmondására szólíttatván fel: a feleletet megtagadja vagy valótlan állít: huszonöt forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.»

A ki az idézett szakaszba ütköző cselekményt elköveti, az a mellett, hogy elfogatik, még «hatóság és közcsend elleni kihágás» czímen is feljelentendő.

Az olyan egyéneket (pl. elfogott büntetteseket), kik *védelem céljából* tagadták el nevüket vagy mondtak be hamis nevet, ily kihágás czímen nem bünteti a törvény; csupán az egyébként terhükre rótt büntetendő cselekmény miatt sújtja őket az igazságszolgáltatás keze. Ily egyéneket tehát kizárólag az említett kihágás miatt feljelenteni céltalan dolog lenne; azonban a róluk szerkesztendő «Jelentés» «Értesítés» vagy «Tényvázlat»-ba mint az illető bűnösségének igazolására alkalmas körülmény ez is felveendő. (Lásd a Sz. U. 106. §. 2. bekezdését és a 43. §. c) bekezdését.)

Példák:

Egy egyén nyomatékosan van gyanúsítva izgatással és az illető sem okmánynyal, sem tanukkal nem tudja bizonyítani, hogy ki ő, hol lakik, mi a foglalkozása stb.

Vagy:

Egy egyénnek — a ki ellen bűncselekmény nyomatékosan gyanuja merült föl — van ugyan valami okmánya, de az illető nem képes igazolni, hogy ő az okmányban megnevezett személylyel tényleg azonos;

Egy nyomatékosan gyanúsított ismeretlen egyén nem akarja igazolni, hogy ki ő, mi a foglalkozása, hol lakik stb.

Az ilyen egyének elfogandók; ha azonban nem *bűntett*, hanem csak *vétség* elkövetésével vannak nyomatékosan gyanúsítva és ha a formaszerű «elfogás» nélkül megszökésüktől, a bűncselekmény nyomainak megsemmisítésétől tartani alapos ok nincsen, ez esetben az elfogás helyett csak «elővezetés» fogandó.

Ad h.

A csendőr hivatalosan akkor jár el, midőn szolgálatot teljesít (Sz. U. 22. §.); ilyenkor a Szer. U. 10. §-a értelmében a törvénynek külön oltalmában részesül.

Miként az uralkodót, a királyi ház tagjait, az országgyűlési tagokat, a törvényhozó testületeket, a szertartást teljesítő lelkészt, a felmenő ágbeli rokont, nyilvánosan felállított őrt: azonképen a szolgálatban levő *csendőrt is külön* oltalmában részesíti a törvény.

Ezen oltalom abban nyilvánul, hogy egyes büntetendő cselekmények (becsületsértés, rágalmazás, testi-sértés) a szolgálatot teljesítő csendőr személyével szemben — a ki a Btk. 166. §-a értelmében *hatósági közegnek* tekintendő — elkövetve súlyosabb elbírálás alá esnek, mint ha ezen cselekmények valamelyike oly egyénnel szemben követtetik el, kit a törvény nem részesít különös oltalmában.

Bántalmazás alatt csupán *tettelegességet* szabad érteni, a *szidalmazás*, mely nem egyéb, mint szóbeli sértegetés, ezen pont alapján *nem* szolgálat alapot az illető egyén elfogására vagy elővezetésére; indo-

kolt lehet azonban az illetőnek elővezetése a IX. pont h) alpontja alapján, ha a sértegetés durván és lealacsonyítólag mások előtt történik s az illető ezzel a csendőr ismételt figyelmeztetése daczára sem hagy fel.

Miután a *polgári* egyénnek a szolgálatot teljesítő csendőrt *hatósági közegnek* kell tekintenie: ennél fogva a szolgálatot teljesítő csendőrnek az ilyen egyén részéről történt bántalmazása a Btk. 165. §-ába ütköző *hatóság elleni erőszak büntettét* fogja képezni.

A *katonai* egyének a szolgálatot teljesítő csendőrt *katonai* ör gyanánt kötelesek tekinteni, miért is ha valamely *katonai* egyén bántalmaz valamely szolgálatot teljesítő csendőrt: akkor cselekménye a *IV. hudi cikkbe* ütköző katonai örök iránti ellenszegülésnek fog minősülni.

Veszélyes fenyegetés alatt a *támadással* való fenyegetést kell érteni, vagyis oly magaviseletet, melynel fogva a helyzet összes körülményei folytán attól kell a csendőrnek tartani, hogy erőszakos megtámadása azonnal be fog következni. (L.: Sz. U. 66. §. 1. pont 2. bekezdés.)

Ha valamely egyén a *szolgálatot teljesítő* csendőrt bántalmazza vagy veszélyesen fenyegeti, úgy a csendőrt az illető egyén ellen a Szer. U. 11. §. 1. pontja alapján a fegyverhasználat joga is megilleti; azonban ezen joggal csupán akkor szabad a csendőrnek élnie, ha a Sz. U. 65. §. 8. bekezdésében az enyhébb eszközök gyanánt említett elfogás vagy megbilincselés nem járna a kívánt eredménnyel.

Példa:

Egy egyén, kinek házában adóvégrehajtás tartatik, az ott kivezényelve levő járőrre fogja fegyverét azon czélból, hogy reá lőjön, mely szándékának végrehajtásában egy jelenlevő személy akadályozza meg az által, hogy a fegyvert még kellő időben kiüti kezéből. Miután a végrehajtást szenvedő egyén eme cselekedete a «veszélyes fenyegetés» által elkövetett

«hatóság elleni erőszak» büntettét képezi: a járőr által elfogandó.

Ad i).

Azon bűncselekmények, melyek csupán akkor forognak fenn, ha azok *közbotrányt* is idéztek elő, a Btk. 190. és 191. §-aiba ütköző «a vallás szabad gyakorlata elleni vétség» és a 249. §-ba ütköző «szemérem elleni vétség». Ezen pont alapján nem a büntetendő cselekmény súlyossága, hanem a *közbotrány* az, mely az elfogás vagy elővezetés foganatosítását indokolja és szükségessé teszi.

A tapasztalat mutatja, hogy nem csupán a felsorolt bűncselekmények, vagyis melyeknek ismervét képezi a közbotrány, szoktak közbotrányt előidézni, hanem minden másféle bűncselekmény is *bizonyos körülmények között*. Így a szemérem elleni büntettek fel nem sorolt esetei, egy testi sértés, melyet valaki például szülő anyján követ el, stb.

Mihelyt ugyanis ezen cselekmények *nyilvánosan* követtetnek el: a közbotrány többnyire elmaradhatatlan. Ezért az elfogás vagy elővezetés minden olyan esetben indokolt lesz, a midőn egy bűncselekmény — bármilyen legyen is az — az előfordult esetben közbotrányt okozott. (Az érintett bűncselekményeken kívül még más közbotrányt okozó büntetendő cselekmények is léteznek, t. i. egyes *kihágások*; ezek azonban az ezen pont alatt említett «bűncselekmények» fogalma alá nem esnek, hanem a VII. pont a) alpontja alá, a hol külön történik reájuk hivatkozás.)

Azonban a közbotrányt okozott bűncselekmény tettesének vagy részesének elfogása vagy elővezetése is csak akkor indokolt, ha a közbotrány eredményeképen bekövetkezett rendzavarás vagy rendetlenség más módon meg nem szüntethető.

Ha a rend más módon is, pl. a rendetlenkedők erőlyes módon történt rendre intése, vagy a felindult kedélyek lecsillapítása által is helyreállítható, a jár-

örnek mellőznie kell az elfogást és elővezetést, feltéve természetesen, hogy valamely más oly körülmény fenn nem forog, mely ezek egyikének vagy másikának alkalmazását már magában véve is indokoltá teszi.

Ezen pont intézkedése, mint látszik, a bűnös egyén védelmét is célozza, amennyiben a bűncselekmény felett megbotránkozott és rendzavaró tömeg, felháborodva a cselekmény aljasságán vagy undokságán, rendszeren elragadtatja magát és — ha abban meg nem akadályoztatik, — a bűnösön ki is tölti bosszuját.

Példák:

Valaki részegen egy templomba megy s ott a szertartást teljesítő lelkészt testileg bántalmazza (Btk. 192. §. 2. bek.), mi által közbotrányt okoz;

valaki egy 13 éves nőszeméllyel nyilvánosan nemileg közösül (Btk. 236. §.):

valaki az utcán mást megtámad és ütleget, minek következtében az illetőn 22 nap alatt gyógyuló sérüléseket okoz;

valaki az Istent nyilvánosan gyalázza.

Ha az említett cselekményekből kifolyólag rendzavarás vagy rendetlenség keletkezik s az másképp meg nem szüntethető: a botrányt okozó elfogandó vagy elővezetendő.

Elfogás helyett csak «elővezetés» alkalmazandó, ha az illető egyén nem «büntett», hanem csak «vetség» elkövetésével van terhelve, és formaszzerű elfogás nélkül megszökésétől, a bűncselekmény nyomainak megsemmisítésétől stb. tartani alapos ok nincsen.

VII. pont.

Mint láttuk, az elfogás vagy elővezetés büntett vagy vetség esetében nemcsak akkor indokolt, ha a tettes *tettenkapott* (V. pont), hanem azon esetben is,

ha a tettes ezek egyikének *nyomatékos gyanújával* van terhelve. (VI. pont 1. bek.)

Ezen szabállyal ellentétben *kihágásnál* csak a tettenkapás esetében indokolt az elfogás, vagy elővezetés és ekkor is csak az alább felsorolandó feltételek mellett.

Az ezen pont 1., 2. és 4. alpontjaiban említett egyének elfogása helyett csak «elővezetés» alkalmazandó, ha formaszzerű elfogás nélkül megszökésüktől stb. tartani alapos ok nincsen.

Ad 1).

Ezen alpont alapján kétféle esetben indokolt az elfogás vagy elővezetés, és pedig:

1. ha valaki olyan természetű kihágáson eretik tetten, mely *közbotrányt* okoz;

2. ha a kihágás rendetlenséget vagy rendzavarást okozott és azt *csupán a tettes elfogásával vagy elővezetésével* lehet megszüntetni.

Közbotrányt okozó kihágások a következők: A Ktk. 51. §-ába ütköző vallás és annak szabad gyakorlata elleni kihágás, a 84. és 86. §-aiba ütköző közrend és közszemérem elleni kihágások. A felsorolt kihágásoknak *ismérvét* képezi a közbotrány, a mi annyit jelent, hogy azok mint kihágások «közbotrány» okozása nélkül fenn nem foroghatnak.

Nem csupán eme közbotrányt okozó kihágások szolgálhatnak alapul a tettes elfogására vagy elővezetésére, hanem azok is, melyek rendetlenséget vagy rendzavarást idéznek elő anélkül, hogy egyszersmind *közbotrányt* is okoznának. Ilyenek pl. a Btk. 75., 76., 80., 81., 82., 83., 85. §§-aiba ütköző közrend és közszemérem elleni kihágások, a 93., 94., 95., 96., 97., 98., 100., 104., 105. §-aiba ütköző közegészség és testi épség elleni kihágások, stb., stb.

A közbotrányt előidézett kihágáson tettenkapottat *mindenkor*, míg a csak rendetlenséget, vagy rendzava-

rást előidézett tettetést csupán azon esetben kell elfogni, vagy elővezetni, ha az előidézett rendetlenség, vagy rendzavarás *másképen megszüntethető nem volna*. Ha ellenben az előidézett rendetlenség, vagy rendzavarás *másképen is megszüntethető*, úgy az elfogás, vagy elővezetés *nem* foganatosítandó.

Példák:

1. Valamely egyén egy községben, vasárnap d. e., mikor a nép a templomból kifelé jön, csaknem teljesen részeg állapotban trágár dalokat énekel; ismerősei elhallgattatni és a közönség szeme elől elvonni igyekeznek őt, de ez nem sikerül nekik s az illető további hasonló magatartásával csak tovább fokozza a közbotrányt, melyet az ájtatos nép körében előidézett. Egy éppen akkor érkező járőr az illetőt elővezeti vagy elfogja. (Lásd a VII. pont 3. bek.)

2. A járőr X. községbe érve, az egyik korcsma előtt nagy csődületet lát, miért is annak okáról meggyőződést szerzendő, odasiet és látja, hogy két parasztleány verekedik a korcsmaiban, kik közül az egyik az egész faluban ismeretes kötekedő természetéről. A verekedést most is ő kezdeményezte; a korcsma előtt összegyűlve levő emberek egynémelyike már fenyegető kifejezésekkel és szidalmakkal illeti a leányt s a hangulat és magatartás mindinkább fenyegetőbbé kezd válni, miért is a járőr — miután a néphez intézett csillapító szavai a kellő eredményt nem járnak, hogy a további rendzavarásnak elejét vegye — a verekedést kezdeményezett parasztleányt elővezeti vagy elfogja. (Lásd a VII. pont 3. bek.)

Ad 2).

A Szer. U. 9. §-a értelmében *mindenki* tartozik a szolgálatot teljesítő csendőr (hatósági közeg) felhívásának — utólagos panaszlási jogának fentartása mel-

lett — engedelmeskedni; ebből következik, hogy a kihágást elkövető egyén is tartozik a járőr felhívásának engedelmeskedni. Ha a kihágáson tetten kapott egyén a vele szemben foganatosított intés dacára is *folytatja* a kihágást, úgy elővezetendő vagy elfogandó. (Lásd a VII. pont 3. bek.)

Példa:

A járőr bizonyos községben látja, hogy egy fuvaros a lovait, melyek a túlterhelt szekérrel egy kátyuban elakadtak, nagyon veri. Felhívja tehát a fuvarost, hogy hagyjon fel az állatok ütlegetésével és igyekezzék más, inkább célhozvezető módon, pl. a teher egy részének lerakása által, segíteni magán. A fuvaros azonban *nem veszi figyelembe a járőr szavait*, hanem újból, kiméletlenül ütlegetni kezdi a lovakat. A járőr erre az illetőt kötelességéhez képest elfogja vagy elővezeti.

Ad 3).

Bővebb magyarázatot nem igényel.

Példák:

1. A járőr egy előtte ismeretlen egyént vadászni látván, felhívja őt a vadászbíró előmutatására. A vadász azonban megtagadja (ellenszegülés) a vadászbíró átadását és ama felhívásnak *sem akar engedelmeskedni*, hogy — kilétének megállapítása végett — a legközelebbi község előljáróságához kövesse a járőrt, miért is utóbbi az illetőt elfogni köteles.

2. A járőr egy nyilvános zavargás alkalmával a zavargókat szétoszlásra hívja fel. Felhívásának azonban nincs meg az eredménye, amennyiben néhány zavargó a helyszínén marad s tovább rendetlenkedik. A járőr erre ezen egyéneket újból felszólítja a szétoszlásra, de azok egyike *még most sem engedelmeskedik*, hanem

még a járört egy kövel megdobja. A járör ezek után az illetőt elfogni köteles.

Ad 4).

Bővebb magyarázatot nem igényel. (Lásd: VI. pont g) alpont.)

VIII. pont.

Az ezen pont alpontjaiban tárgyalt esetekben az elfogás nem mint *kötelesség*, hanem mint *jog* jelentkezik. Az elfogás helyett ezen esetekben is csak «elővezetés» alkalmazandó, ha formászerű elfogás nélkül megszökéstől stb. tartani alapos ok nincsen.

Ad 1).

Tiltott mesterségek alatt oly mesterségeket értünk, melyeknek az üzése *egyáltalában* nincs megengedve. Ilyenek pl. a tiltott fegyverek készítése (Ktk. 34. §. 2. pont), zugírást, (1874. XXXIV. t.-cz. 39. §.), zugkönyvárulás (1848. XVIII. [t.-cz. 44. §.), leánykereskedés (1869. évi 3390. sz. b. ü. m. rendelet); tiltott kéjelgés, kuruzslás, csalárd szemfényvesztés, tiltott lövöldenyítés, kivándorlás tiltott közvetítése, stb.

Tiltott játékok alatt a tulajdonképeni szerencsejátékokat kell érteni, vagyis azokat, melyeknél a nyereség vagy veszteség kizárólag a véletlentől függ (L.: Ktk. 91. §.).

Az 1901. évi augusztus 4-én 64.573/V. c. sz. b. ü. m. rendelet szerint, mely oktatólagos parancs alakjában valamennyi esendőr alosztálynak ki van adva, a következő szerencsejátékok üzése tilos:

1. báb (hordozható), tekebáb;
2. golyó, színes golyó;
3. baba, színes baba;
4. Monakó;

5. Mariandli;

6. birbies;

7. szín (Farbenspiel), számozott szín és az ezekhez hasonló természetű játékok.

Tiltott játékokat lehet játszani a különböző *kártyákkal* és *kockával* is, melyek a legmegszokottabb eszközei a tiltott játékoknak. Tiltott kártyajáték pl. a ferbli (56. sz. kuriai döntvény).

Az, a ki nyilvános, vagy a közönségnek nyitva álló helyen szerencsejáték-vállalatot tart, valamint az is, a ki a vállalkozót a szerencsejáték üzésében segíti, a Ktk. 87. §-ába ütköző kihágást követ el. A ki az ezen §-ban megjelölt helyiségben a szerencsejátékban részt vesz: szintén kihágás miatt (Ktk. 88. §.) büntetetik.

Nem forog fenn kihágás és így ok sem az elővezetésre akkor, ha valamely *magánháza*ban játszanak szerencsejátékot, hova e czélból nem bocsáttatik be bárki. (Ktk. 87. §. 2. bek.)

Példák:

1. A járör egy községben tudomásul veszi, hogy bizonyos egyén Amerikába való kivándorlásra beszél rá a község lakóit s hogy eme rábeszélésének eredményeként már több egyénnel szerződést is kötött a kivándorlás módzatait illetőleg. A járör felkeresi a kivándorlási ügynököt, s miután az az előírt belügyminis-teri engedellyel nem rendelkezik: elfoghatja. Az elfogás helyett csak «elővezetés» alkalmazandó, ha formászerű elfogás nélkül megszökéstől stb. tartani alapos ok nincsen.

2. A járör egy vásár alkalmával a vásártéren egy bódét fedez fel, a melyben birbieset játszanak. Mint-hogy a játék a fentemlített minis-teri rendelet szerint tiltva van, a járör az ezen szerencsejáték játszására szolgáló készüléket és tárgyakat lefoglalja, a bódé tulajdonosát pedig valamint a játékban résztvevő egyéneket elővezeti.

Ad 2).

A jelen pont csupán azon esetben képez törvényes alapot a csavargók elfogására vagy elővezetésére, ha azok csoportosan csavarognak és a mellett még ölére, testi sértésre vagy lopásra alkalmas eszközökkel vannak ellátva. Ha ezen feltételek bármelyike hiányzik, az elfogás nem indokolt.

A csavargás ugyan már magában véve is büntetendő cselekményt képez, mely, ha csoportosan történik, még súlyosabb beszámítás alá esik (Ktk. 68. §.), de ez esetben is csupán közbiztonság elleni kihágásnak minősül, miből kifolyólag a járőr által csoportos csavargáson ért egyének, ha a járőr náluk a jelen pontban felsorolt eszközöket nem találja, csupán elővezetendők, de el nem foghatók.

Ölére vagy testi sértésre alkalmas eszközök: lőfegyver, forgópisztoly, fejsze, dorong, mérge, kés, tör stb. *Lopás elkövetésére alkalmas eszközök* a különféle betörő-szerszámok, mint pl. fűrő, véső, reszelő, ásó, vagy egy horog, egy zsineg, mely utóbbiak segélyével földszinti ablakokon keresztül ruhanéműt vagy másféle tárgyakat szoktak lopni; ily célra szolgálnak hosszú vékony vesszők vagy a madárenyv is, melyeket oly tolvajok szoktak használni, kik szűk nyílású helyekről, pl. perselyekből szoktak pénzt lopni; tolvajkulcsok, stb.

Példa:

Egy község határában a járőr három csavargót talál, kiket megmótozván, az egyiknél forgópisztolyt, a másikonál betörőeszközöket, a harmadiknál kifent kést talál. Miután ezen tárgyak ölése, testi sértése, vagy lopás elkövetésére alkalmasak: a csavargók elfoghatók. Elfogás helyett csak «elővezetés» alkalmazandó, ha formaszzerű elfogás nélkül megszökéstől stb. tartani alapos ok nincsen.

Ad 3).

Ezen pont alapján elfogható vagy elővezethető azon házaló, *kinek házalási engedélye nincs*. Nagyon természetes, hogy ha a házalónak van ugyan engedélye, de az nem az ő nevére szól, akkor is elfogható vagy elővezethető, miután a más nevére szóló házalási engedély nem jogosítja fel őt a házalókereskedés üzésére, vagyis az illető házaló olyannak tekintendő, mint a kinek egyáltalában nincs házalási engedélye. Ily esetben az is kinyomozandó lesz, hogy miként jutott ezen egyén a más nevére szóló házalási engedélyhez. A nyomozás eredményéhez képest kell majd az eljárást folytatni.

Előfordulhat az az eset is, hogy a házalással foglalkozó egyénnek van ugyan nevére szóló házalási engedélye, csak hogy nem törvényes alapon jutott hozzá, amennyiben *nincsenek meg nála a házalási nyílt parancs 3. §-ában felsorolt feltételek*, melyek hiányában pedig házalási engedély nem nyerhető.

A járőr tehát ne elégedjek meg azzal, hogy a házalási engedélyt magát rendben találja, hanem vegye jól szemügyre az illető házalót s győződjék meg, vajjon nem forog-e fenn a házalási szabályzat 3. §-ának a)–f) pontjaiban foglalt esetek valamelyike, a mi ugyanis már eleve kizárja annak lehetőségét, hogy az illető jogos úton nyerte volna házalási engedélyét.

S ha például azt tapasztalná, hogy az illető házaló nem több 18–20 évesnél, vagy hogy valamely feltűnő undorító betegségben szenved, vagy azt állapítaná meg, hogy az illető házaló rovott múltú egyén, a ki politikai jogainak elvesztésére van ítélve, stb. levonva ebből a következtetést, hogy az illető nem jogszerűen jutott a házalási engedélyhez, elfoghatja, illetve elővezetheti az illetőt.

Példa:

A járőr egy községben bizonyos egyénnel találkozik, ki házalókereskedést folytat, miért is kötelesség

szerűleg a házalási engedély előmutatására szólítja fel. Miután az illető egyénnek házalási engedélye *nincs*: elfogható. Elfogás helyett csak «elővezetés» alkalmazandó, ha formászerű elfogás nélkül megszökéstől stb. tartani alapos ok nincsen.

Ad 4).

Ahhoz, hogy valaki ezen pont alapján elfogható vagy elővezethető legyen, a következő feltételek szükségesek:

1. *éjjelnek*: kell lenni;
2. *gyanút okozó körülményeknek* kell fenforogniok;
3. oly *eszközöknek* kell az illető egyénnél lenni, amelyek *bűncselekmény elkövetésére alkalmasak*.

Ha ezen feltételek közül bármelyik is hiányzik, az elfogás vagy elővezetés ezen pont alapján nem eszközölhető.

Példa:

A járőr éjjel bizonyos községbe érkezve látja, hogy egy ház kapuja mellett egy bekormozott arcú ember van elrejtőzve; a házban még ébren vannak és a ház lakói az ott jelenlévő vendégekkel mulatnak. A járőr a bekormozott arcú egyénben a házban lévő vendégek egyikének régi haragosát ismeri fel és midőn az illetőt, ki a járőr megpillantásakor rosszulállatot szinlel, megmotozza: nála egy töltött forgópisztolyt és egy kifent éles kést talál. Miután a tapasztaltak azon meggyőződést keltik a járőrben, hogy az általa felfedezett egyén régi haragosának élete vagy testi épsége ellen merényletet akart elkövetni: az illetőt jogosítva van elfogni. Elfogás helyek csak «elővezetés» alkalmazandó, ha formászerű elfogás nélkül megszökéstől stb. tartani alapos ok nincsen.

Ad 5).

Ezen pont tulajdonképen kétféle esetben indokolja az elfogást, illetőleg az elővezetést, és pedig:

1. ha az illető egyénnél talált tárgyak *törvényszerű birhatása* iránt forog fenn a járőr részéről alapos kétség vagy gyanu;

2. ha az illető egyénnél talált tárgyak *törvényszerű használata* iránt forog fenn alapos kétség vagy gyanu.

Az 1. pont alatt említett eset akkor forog fenn, midőn a járőr valamely egyénnél bizonyos tárgyat talál, melyre nézve gyanuja támad, hogy az nem törvényes úton jutott az illető birtokába.

Törvényes úton jutott valamely tárgy valakinek birtokába, ha a birtokbavétel által más sérelmet nem szenvedett, ha tehát az illető egyén azt például vette, örökölte, kapta, stb., míg ellenben *nem törvényes úton* jutott valamely tárgy valakinek birtokába, ha azt lopta, elsikkasztotta, jogtalanul elsajátította, stb.

Példák:

Ad 1). A járőr portyázás közben egy rongyos ruhájú egyénnel találkozik, kinek fején igen értékes prém-ből készült sapkát lát; a járőr az illetőt igazolásra szólítja fel és ennek megtörténte után kérdést intéz az illető egyénhez, hónnan szerezte a sapkát. Az illető a kérdésre azt feleli, hogy azt a közeli városban vette X. Y. kalaposnál, vagyis, hogy az törvényesen jutott birtokába; miután a járőr gyanusnak találja a dolgot, az illető egyénnel együtt az említett városba megy, és ott megállapítja, hogy nevezett a szóbanforgó sapkát nem vette az általa megnevezett kalapostól. Miután most már *alapos* kétsége támad a járőrnek, a kérdéses sapka *törvényszerű birhatása* iránt, az illetőt — feltéve, hogy az ezek után sem képes igazolni azt, hogy a sapka törvényes úton jutott birtokába — elfoghatja. Elfogás helyett csak «elővezetés» alkalmazandó, ha formászerű elfogás nélkül megszökéstől stb. tartani alapos ok nincsen.

Ad 2). A járőr szolgálata közben kóbor cigánykaravánnal találkozik. Az egyik cigány a járőr meg-

pillantásakor a szájában volt pipát hirtelen elrejtí, mit a járőr egyik tagja észrevesen, a pipát előköteli s látja, hogy az még egészen új és oly értékes tárgy, hogy olyat szegény sorban élő ember nem szokott magának venni. Midőn a járőr a cigányt a pipa hol és miként történt szerzése tekintetében megkérdezi, utóbbi az feleli, hogy a pipa nem az övé, hanem a szomszéd községbeli földesúr, a ki azt neki azon célból adta át, hogy abból addig dohányozzék, míg szépen kiszivódik, — vagyis azt állítja, hogy törvényesen használja a pipát. Miután a cigány bemondása a földes úr kikérdezése után valótlannak bizonyult, a járőrnek gyanuja most már alapossá vált az iránt, hogy a cigány a pipát nem törvényszerűen használja: miért is a cigányt elfoghatja. Elfogás helyett csak «elővezetés» alkalmazandó, ha formászerű elfogás nélkül megszökéstől stb. tartani alapos ok nincsen.

Az eddigiekből láttuk, hogy a következő esetekben lesz az elfogás *feltétlenül* foganatosítandó:

1. Az I. és II. pont eseteiben;
2. Az V. pont esetében, ha büntettről van szó;
3. A VI. pont a) és h) alpontjai esetében;
4. A VII. pont 3. alpontja esetében.

Megjegyzendő, hogy azon egyéneket, a kiket az I—V. pontok a VI. pont a)—f)—ig és h) alpontok, — a VII. pont 2. és 3., végül a VIII. pont 1. és 3. alpontjai alapján fogott el vagy vezetett elő a járőr. az őrsparancsnokság mindig köteles az *illetékes hatóság*-nak (Sz. U. 42. §. 1. és 2. bekezdés) átadni, illetőleg oda *elővezetni*, miután ezekkel szemben a büntetendő cselekmény vagy már meg van állapítva, vagy legalább nyomatékosan gyanusítatnak az illetők annak elkövetésével, míg a VI. pont g) és i). valamint a VII. pont 1. és 4. alpontjai értelmében elfogott vagy elővezetés céljából őrizet alá vett egyének, ha az elfogást vagy elővezetés céljából történt őrizetbe vételt indokoltá tevő körülmény — pl. a

közbotrány — *megszűnt*, avagy a személyazonosság az őrsparancsnok által megállapított, a Sz. U. 43. §-a alapján szabadon bocsátandók és csupán *feljelentendők*.

Az illetékes hatóságnak természetesen erről és az egész eljárásról jelentés teendő.

A VIII. pont 2., 4. és 5. alpontjaiban foglalt rendelkezések azon joggal ruházzák fel a járőrt, hogy az olyan egyéneket, a kik még csak gyanusak abban, hogy büntetendő cselekményt akarnak elkövetni, vagy hogy már olyat elkövettek, szintén elfoghasák vagy elővezetés céljából előleges őrizet alá vehessék. Ezen egyének azonban csak az esetben adandók át az őrsparancsnokság által az illetékes hatóságnak, ha velük szemben valamely büntetendő cselekmény *meg is állapítható* vagyis velük, mint terheltekkel szemben az ezen §-ban felsorolt és az illetékes hatóságnak való átadást indokoló körülmény fenforog. Míg ha a járőr által az őrsparancsnoksághoz bekísért egyének a felmerült gyanút *eloszlatták*, vagyis terhükre büntetendő cselekmény elkövetése meg nem állapítható, a Sz. U. 43. §-ának utolsó bekezdése alapján az őrsparancsnokság által *szabadon bocsátandók*, a történekről pedig az illetékes hatóságnak jelentés teendő.

IX. pont.

Azon esetek, melyekben elővezetésnek van helye, nem csupán ezen pont a)—h) pontjaiban vannak felsorolva, hanem ezenkívül a Sz. U. több helyén is. Így pl. elővezetés foganatosításáról van szó az 54. §. utolsóelőtti bekezdésében; a 60. §. utolsó bekezdésében; a 46. §-ban; a 27. §. 14. pontjában felsorolt esetekben, stb.

A Sz. U. imént felsorolt szakaszai nem foglalnak magukban az elővezetés jogát és alapját illetőleg a 117. §. határozványaitól *eltérő* intézkedéseket, a menyiben ugyanis az idézett szakaszok szerint bizonyos

esetekben foganatosítandó elővezetés a 117. §. egyik vagy másik pontja alapján *szintén* indokolt.

Igy pl. az 54. §. utolsóelőtti és a 60. §. utolsó bekezdései értelmében foganatosítható elővezetés a 117. §. VII. pont 2. alpontja, — a 46. §. értelmében foganatosítható elővezetés pedig a 117. §. IX. pontjának egyik vagy másik alpontja alapján indokolt.

Ad a).

Minden embernek bizonyos község kötelékébe kell tartoznia; ki-ki mely község kötelékébe tartozik, oda illetékes. Azon egyén, a ki nem tartozik azon község kötelékébe, a melyben lakik, az azon községre nézve *idegen illetőségű*.

Csavargó koldus alatt az olyan koldus értendő, a kinek nincs *állandó* lakhelye. Az ilyen egyénnek rendszeren nincs is hatósági engedélye a koldulásra.

Minden község tartozik saját szegényeit eltartani, miért is a koldusoknak koldulás céljából más községbe távozni tilos; ha ezt még is megteszik, mint idegen illetőségű — habár nem csavargó — koldusok elővezethetők.

A *könyöradományok gyűjtése* vagy más szóval a kéregetés *különbözik a koldulástól*. Könyöradományok gyűjtésére a *hatóság* oly esetben szokott engedélyt adni, midőn egyesek, vagy többen (község, egyház) nagyobb mérvű elemi csapás következtében közsegélyre szorulnak, vagy ha általában indokoltnak látszik, hogy *valamely kegyeletes vagy jótékony cél a közönség jótékonyasága útján nyerjen megvalósítást*.

A szükséges *engedélyt* a törvényhatóság területén a *törvényhatóság első tiszviselője* (t. i. megyékben az alispán, törvényhatósági joggal felruházott városokban a polgármester), míg az *egész ország területére* nézve a *belügyminister* adja meg. Hatósági engedély *nélkül* is meg lehet indítani a könyöradományok gyűjtését, ha egy *egész* vidéket vagy több

községet ért valamely elemi csapás vagy éhínség. Ez esetben is fennáll azonban ama kötelezettség, hogy a gyűjtés megindításáról *15 napon belül* jelentést kell tenni a hatóságnak.

A *könyöradományok gyűjtése* csak bekötött, lap-számozott, vonalazott, átfűzött és hatósági pecséttel ellátott *gyűjtőkönyvvel* történhetik.

Mielőtt a gyűjtéssel megbízott egyének a gyűjtést megkezdenék, kötelesek a községi előjárásnál *jelentkezni*, ott az engedélyt és gyűjtőívet *bemutatni* és személyazonosságukat *igazolni*. A községi előjárásági személy a jelentkezés idejét és azon időtartamot, melyre a gyűjtést megengedi, a gyűjtőívbe bejegyzi. A könyöradományok gyűjtésére vonatkozó szabályok megszegése — a mennyiben súlyosabb beszámítás alá eső bűncselekménynyé (pl. okirathamisítás, csalás) nem minősül: *kihágást* képez. A tettes elővezetésén kívül a gyűjtött pénz is elkobzandó. (Btk. 61. §.)

Példa:

A járőr egy községbe érkezve észreveszi, hogy két egyén a szomszédmegyei B. községben leégett római katolikus templom újból leendő felépíthetése céljából könyöradományokat gyűjt, noha az ily adományok gyűjtéséhez szükséges hatósági engedéllyel *nem* rendelkezik. A járőr a tapasztaltak alapján a gyűjtött pénzt tőlük elkobozza, őket pedig elővezeti a közigazgatási hatóságnak, hol átvételi elismervény ellenében az elkobzott pénzt is átadja.

Ad b).

Ha a járőr valakit csavargáson ér és az illető azt állítja, hogy munkát keres, győződjék meg a járőr, hogy *mióta nincs az illetőnek munkája* s hogy azon idő óta, mióta munka nélkül van, *milyen igyekezetet fejtett ki* abból a célból, hogy valami munkát kapjon. Ez azért szükséges, mert ha az illető csavargáson

ért egyén nem tudja igazolni, hogy tényleg keres munkát, vagyis hogy tényleg törekszik a fentartására szükséges eszközök tisztességes megszerzésére, úgy joggal fel lehet és kell is róla tételezni, hogy tulajdonképpen a csavargása közben elkövetett büntetendő cselekményekből (hatósági engedély nélküli koldulás, lopás, stb.) tartja fenn magát és a munkakeresés csupán ürügy nála a büntetendő cselekmények elkövetésére. Ha tehát a járőr megállapítja, hogy egy ilyen munkanélküli egyén semminemű igyekezetet sem fejtett ki abból a célból, hogy tisztességes munkával kereshesse meg a kenyerét, az illetőt, mint a közbiztonságra veszélyeset, elővezetheti.

Példa:

A járőr egy rossz hírű csárda közelében elhanyagolt külsejű egyént lát, a ki a járőr közeledésére befut a csárdába. A járőr utána megy és igazolásra szólítja fel; az illető czipészlegénynek mondja magát s kijelenti, hogy egy hónap óta nincs munkája, miért is vándorolni kénytelen, míg munkát talál. A járőr felszólítja őt munkakönyvének előmutatására és annak gondos átvizsgálása után azt látja, hogy az illető már fél év óta nem áll munkában s hogy azelőtt is hosszabb időközönként keresztl nem állott munkában. A járőr erre minthogy a tapasztaltak után még inkább gyanússá vált előtte az illető, megmotozza őt, mely alkalmal nagyobb összeg rézpénzt és egy forgópisztolyt talál nála. Miután a sok rézpénzből arra következtet a járőr, hogy az koldulásból származik, hogy tehát az illető nem tisztességes úton tartja fenn magát, a nála talált töltött forgópisztoly pedig azt a gondolatot kelti fel a járőrben, hogy az illető azt a koldulás vagy más büntetendő cselekmények sikeresebb végrehajtására céljából hordozza magánál: ezen egyént elővezetheti, míg a nála talált tárgyakat lefoglalni és átvételi elismervény ellenében a közigazgatási hatóságnak átadni köteles.

Ad c).

Mindennemű mutatványosnak (csepürágók, majomtánczoltatók, ezirkuszosok, bővészek, stb.), bohócnak, továbbá utczai vagy korecsmi zenésznek, pl. kintornásnak, cseli trombitásnak, hárfásnak, stb. előadási engedéllyel kell bírnia, ha a nyilvánosság előtt akarja mesterségét bemutatni. Ezt az engedélyt a törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsu városokban a rendőrkapitány, míg a járásokban a járási főszolgabíró van jogosítva megadni. Külföldiek részére az ilyen rendőrhatósági engedélyt Budapest székesfőváros területének kivételével a belügyminister adja meg.

A rendőrhatósági engedélyben világosan ki kell tüntetni, hogy az mire adatott, s az mindig csak az engedélyező hatóság területére érvényes. Vármegyei járásokban a rendőrhatósági engedélyen kívül köteles az illető jogosított az előadás, mutatvány, stb. megkezdése előtt még a helyhatósági engedélyt is az illető község előljáráásától megszerezni. (L. az 1901. évi augusztus hó 4 én kelt s minden alosztálynak oktatólagos parancs alakjában kiadott 64.573 V. c. sz. b. ü. m. rendeletet.)

Ezen pont alapján az elővezetés az alábbi feltételek valamelyikének fenforgása esetében lesz indokolt:

1. ha az ezen alpontban felsorolt egyéneknek előadási engedélyjük nincs;

2. ha van ugyan a törvény által előírt ily engedélyjük, de annak rendelkezéseit áthágnak és magukat rendetlenül viselik;

3. ha ezen egyének kihágást követnek el.

Ad 1). Ha az említett egyéneknek nincs meg az előírt engedélyjük és ennek dacára valamely mutatványt rendeznek, a Ktk. 76. vagy 77. §-ába ütköző közrend és közszemérem elleni kihágást követnek el.

Ad 2). Ha az említett egyének az előírt engedélyt megszerzik ugyan, de annak rendelkezéseit megsze-

gik, áthágják és magukat rendetlenül viselik, szintén az *Ad 1)* pontban felsorolt kihágások valamelyiket követik el.

Ezen egyének elővezetése a felsorolt s aránylag igen csekély beszámítás alá eső büntetendő cselekmények elkövetése esetén is indokolt, miután mesteriségük természeténél fogva *többszörre nincsen állandó lakásuk és tartózkodási helyük* s valószínű, hogy adott esetben igyekezni fognak magukat a büntetés alól a községből való eltávozás által kivonni. Nagyon természetes, hogy az elővezetés csak akkor lesz helyén, ha a csendőrségnek adott esetben tényleg oka van tartani attól, hogy ezen egyének ilyen szándékot táplálnak; ellenkező esetben a feljelentés is elég. A korcsmai zenészeknél, pl. a kiknek rendszeren állandó lakásuk van a községben, rendszeren szükségtelen lesz az elővezetés.

Ad 3). Ezen esetben nem csupán olyan természetű kihágást kell érteni, a mely az említett egyének mesterségének üzése által vagy révén követhető el, hanem *akármely más* kihágást is.

Példák:

Ad 1). A járőr egy községbe érkezve nagy néptömeget lát: a nagy csoportosulás okát megtudandó, oda megy és látja, hogy egy majomtánczoltató tánczoltatja majmát. A járőr felszólítja őt, engedélye előmutatására, mire az illető kijelenti, hogy engedéllyel nem bír. Az illető ez okból elővezethető.

Ad 2). Egy bűvésznak megengedte a községi előjáróság, hogy a községben egy bizonyos órában és helyen előadást tarthasson. A bűvész azonban nem az engedélyezett időben és helyen tartja meg előadását, oly természetű mutatványokkal is fellep, melyek, mint pl. a hypnotizálás is, tiltva vannak. Az illető bűvész ez alapon elővezethető.

2. Valamely községbe egy czirkusztársaság érkezik és a községi előjáróság engedélye alapján ott elő-

adásokat tart. Ha ezen társaság tagjai akár előadás közben, akár más alkalommal valamely nyilvános helyen rendetlen magaviseletet tanúsítanak, pl. egymással összeverekednek s ez által megzavarják a közrendet: elővezethetők.

Ad 3). A községben lakó zenész cigányok engedélyt kapnak arra, hogy a községben május elsején az egyes házak előtt játszassanak. Ez meg is történik, de egy ízben az utcán a keresményen osztozkodva összevesznek és az őket békíteni igyekvő községi bíróval szemben sértő kifejezést használnak (Ktk. 46. §.): ezen kihágás miatt a tettesek elővezethetők.

Ad d).

Ezen alpont alapján következő egyének vezethetők elő, ú. m.:

1. a kik hamis vagy gyanús útlevéllel vagy igazolvánnyal vannak ellátva;
2. a kik a hatóság félrevezetése vagy zsarolás céljából álnevet használnak;
3. a kik a hatóság félrevezetése céljából hamis körülményeket adnak elő;
4. a kik a hatóság félrevezetése céljából áruhában, vagy más módon átalakulva jelennek meg.

Ad 1). Az 1903. évi VI. t. cz. 1. §. szerint a magyar korona országainak területén való tartózkodáshoz és utazáshoz, valamint az állam határán való átkeléshez útlevél rendszerint nem szükséges.

A magyar állam területéről külföldre való utazáshoz a következő útlevelek használatnak:

1. útlevél külföldre;
2. határszéli úti igazolvány;
3. határszéli közlekedési igazolvány.

Ha ezen útlevelek hamisak vagy gyanúsak, birtokosuk elővezethető.

Az útlevélnek meghamisítása a Ktk. 71. §-ába ütköző közbiztonság elleni kihágást képez; ha pedig

abból valakire nézve *jogsérelem* származik vagy háramolhatik, a Btk. 391. §-ába ütköző közirathamisítás büntette forog fenn.

Az állampolgárok egyes osztályai, részben *célszerűségi szempontból*, részben pedig *mesterségük könnyebb üzhetése céljából*, a magyar állam területén is bizonyos okmányokat (igazolványokat) szoktak használni. Ilyenek:

1. az igazolójegy,
2. munkakönyv,
3. cselédkönyv,
4. munkásigazolvány,
5. házalási könyv,
6. arczképes vasúti igazolvány, stb.

Nem csupán a belföldiek, hanem *külföldiek is* elővezetendők, ha a magyar állam területén hamis vagy gyanus útlevéllel vagy igazolvánnyal találtnak.

Az útlevéligyet az 1903. évi VI. t.-cz., az annak életbe léptetésére és végrehajtására vonatkozó 70.000/1904. számú b. m. körrendelet s azzal kiadott hasonszámú végrehajtási utasítás, továbbá a határforgalom ellenőrzése, útlevelek vizsgálata, útiigazolványok kiállítására és a forgalmi adatok gyűjtése tárgyában kiadott 71.500/1904. sz. b. m. rendelet szabályozzák.

Meghamisított az útlevél vagy igazolvány akkor, ha egy valódi útlevélnek, vagy igazolványnak tartalma az igazsággal ellenkezően meg van változtatva.

Hamis az útlevél vagy igazolvány akkor, ha valaki részére hamis adatokat tartalmazó útlevél vagy igazolvány állittatik ki.

Gyanus az útlevél vagy igazolvány akkor, ha annak tartalmából és egyéb körülményekből azt lehet gondolni, hogy az nem birtokosa részére lett kiállítva.

Ha valakinél hamis vagy gyanus útlevél vagy igazolvány van, az ily egyénről joggal feltételezhető, hogy az említett okmányokkal valamely *büntetendő cselekményt* vagy *visszaélést* szándékozik elkövetni.

Mindenki csak *saját* nevét, vagyis azt, a mely szü-

letési anyakönyvében van bejegyezve: jogosított használni. A ki az 1894. évi XXXIII. t.-cz. 83. §-ába ütköző eme rendelkezés ellen vét, vagyis *álnevet* használ, *kihágást* követ el. Nem képez természetesen büntetendő cselekményt az *írói* vagy *művészi álnevek* használata.

A Ktk. 72. §-ába ütköző *közbiztonság elleni kihágás* létesülhet, ha valaki *hamisan* jegyzi be nevét és lakását a szállodákban, vendéglőkben, az idegeneknek nyilvántartására hatóságilag megrendelt *vendégkönyvbe* vagy *jegyzékbe*. Ezen kihágás lényege nem egyéb, mint a *hatóság félrevezetése*.

A Ktk. 43. §-ába ütköző hatósági és közcsend elleni kihágás forog fenn, ha az olyan egyén részéről, a ki a hatóság hivatalnoka vagy közege által *hivatása* gyakorlatában nevének, állásának, lakhelyének megmondására szólíttatván fel: a feleletet *megtagadja*, vagy *valótlan* állít. Ezen §. lényege szintén nem egyéb, mint a *hatóság félrevezetése*. Szükséges, hogy az illető egyén a *hatóság félrevezetése* vagy *zsarolás* céljából használja az álnevet, különben *nem* forog fenn kellő indok az elővezetésére. Ha tehát valaki *nem* a hatóság félrevezetése vagy zsarolás céljából, hanem *más okból* használ álnevet, akkor is feljelentendő ugyan az 1894. évi XXXIII. t.-cz. 83. §-a alapján, de *nem vezethető* elő.

Hamis körülményeknek az előadása *magában véve* nem képez büntetendő cselekményt; ha azonban az a hivatása körében eljáró hatóság tagja vagy közegeivel szemben, *félrevezetés céljából* történik: a Ktk. 43. §-ába ütköző *hatóságok és közcsend elleni kihágás* létesül.

Hamis körülmények előadásának tekinthető az, ha valaki a nélkül, hogy közhivatalnok lenne, *közhivatalnoki jelleget szinlel*, vagy azt a látszatot kelti, mintha *hatósági megbízásból* jelent volna meg. Ugyancsen szempont szerint ítélendő meg azon egyének eljárása is, a kik *vallási csodák* megtörténtének elhi-

resztelése által a népet *tévútra* vezetik, hogy azután kizsákmányolhassák.

Példák:

1. A járőr valamely előtte gyanusnak látszó utast igazolásra szólít fel; az illető egyén igazolásaképen egy külföldre szóló útlevelet mutat fel, melynek átvizsgálása közben arra a felfedezésre jut a járőr, hogy sem az útlevélben foglalt *személyleírás*, sem pedig az ott bejegyzett *életkor meg nem felel* az igazolásra szólított egyén külsejének, illetve életkorának; ezen említett körülményeknél fogva az útlevelet gyanusnak találva, az illetőt elővezetheti.

2. Ugyancsak elővezetheti a járőr az oly egyént is, a ki magát pl. munkakönyvével akarja igazolni, de a munkakönyv tartalma az illető egyén *életkorát személyleírását* stb. illetőleg *eltéréseket* tüntet fel.

3. A járőr bizonyos községben az ottani vendéglöstől tudomásul veszi, hogy egy idegen van nála megszállva, ki nagyon gyanus módon viseli magát. A járőr nevezettet felkeresvén, annak személyében egy már *zsarolás* miatt büntetett egyént ismer fel s egyben megállapítja, hogy nevezett, mint a vendéglőben lakó egyén, az idegenek nyilvántartására hatóságilag megrendelt vendégeknyvbé nevét, állását és lakhelyét *hamisan* írta be s a községben is ezen *hamis név használata mellett* jár-ke. Miután feltételezhető, hogy az illető ezt *zsarolás* vagy a hatóság félrevezetése céljából tette, elővezethető.

4. A járőr bizonyos községbe érkezve, a község házára megy és ott a jegyzőt keresi, mivel bizonyos szolgálati dolga volna vele elintézendő. A községházán azonban azt az értesülést szerzi, hogy a jegyző a vendéglőbe ment egy úrhoz, ki a szomszéd városban lévő pénzügyigazgatóság titkársa s állítólag rovincsolás céljából érkezett a községbe.

Miután a járőr okvetlenül beszélni akar a jegyzővel, a vendéglőbe indul, de a jegyzőt már az *állító-*

lagos pénzügyi titkárral látja jönni. Közelebb érve hozzájuk, az állítólagos titkárbán egy általa ismert s már *zsarolás miatt büntetett egyént* ismer fel a járőr; igazolásra vonva az illetőt megállapítja, hogy a vendéglőben az idegenek nyilvántartására rendelt *vendégeknyvbé hamis nevet, állást és lakást jegyezt be*; ez okból nevezettet elővezetheti, miután joggal feltételezheti róla, hogy részéről az álnév használata *zsarolás* céljából történt.

Ad e).

Katonai egyenruha alatt nem csupán a szoros értelemben vett katonai, hanem a honvéd- és csendőregyenruhát is kell érteni.

Katonai egyenruhát csupán *katonai szolgálatban álló* tényleges tisztek és legénység, továbbá *nyugdíjazott tisztek* viselhetnek.

Mindazon nem tényleges katonai, honvéd és csendőrhavi díjasok, kik hivatásszerű tisztek nem voltak (lelkészek, tisztviselek), ezen egyenruhát csak oly ünnepélyes vagy egyéb alkalommal viselhetik, mikor a tiszti egyenruhának, mint katonai és társadalmi kitüntetésnek, illő helye van. (Szolg. Szab. a m. kir. honvédség részére» I. Rész 281. pont 2. bek.)

Tartalékos és nyugdíjazott *legénység szolgálaton kívül nincs jogosítva a katonai egyenruha viselésére*. A ki jogtalanul katonai egyenruhát használ, a Ktk. 44. §-ába ütköző hatóságok és községek elleni kihágást követ el.

Közhivatalnoki egyenruha viselésére csupán azon személyek vannak jogosítva, a kik részére egyenruha rendszeresítve van.

A *«közhivatalnoki» egyenruha kifejezés* alatt a jelen pontban nem csupán azon egyenruha értendő, a melyet a Btk. 461. §-ában felsorolt egyének viselhetnek, hanem a Btk. 166. §-ában felsorolt egyes hatósági közegek számára rendszeresített egyenruha is, vagyis az úgynevezett *«hivatali»* egyenruha is.

Ilyen közhivatalnokai, illetve hivatali egyenruhát viselnek pl. a rendőr, állami, megyei és városi állatorvosok, bányászok, erdészek, pénzügyőrök, posta- és távírdai hivatalnokok és közegek, fogház-, börtön-, fegyőrök, stb.

Példák:

1. A járőr egy rossz hírű koreszmában megjelenve, ott egy katonatiszti egyenruhába öltözött egyént talál. a kinek oldalfegyvere nincs és a ki a járőr megjelenésére láthatólag zavarba jön. A járőr igazolásra vonja az illetőt s megállapítja, hogy nem katonatiszt, hanem egy foglalkozás nélküli egyén. Miután az illetőnek eszerint nincs jogában katonai egyenruhát viselni: a járőr által elővezethető.

2. Egy az örskörlet területén alkalmazva volt vasuti tisztviselőt a bíróság hivatali sikkasztás vétsége miatt a reá kiszabott szabadságvesztésbüntetésen felül egy évi hivatalvesztésre ítélte. Az illető egyén azonban már két hó múlva a szabadságvesztésbüntetés elszenvedése után előbb viselt egyenruhájában jelenik meg a nyilvánosság előtt; ez okból nevezett a járőr által elővezethető.

Ad f).

Ezen alpont két oly esetet foglal magában, melyek az elővezetést indokolják, ú. m.:

1. midőn valaki az a)–c) pontig felsorolt egyéneknek üzletszerűleg lakást ad;

2. midőn valaki az a)–c)-ig felsorolt egyének valamelyikének felfedezését, elfogását vagy elővezetését megghiúsítani törekszik.

Ad 1). Az a)–c) pontokban felsorolt egyének mind olyanok, a kik mint a közbiztonságra nézve veszélyesek, a közbiztonság őrei által állandóan éber figyelemmel kísértetnek s kik éppen ezért a hatóság elől rejtőzködni igyekeznek. A ki az ilyen egyéneknek valamelyes fizetésért vagy más anyagi előnyért bár-

mikor, a mikor kérnek vagyis üzletszerűleg lakást ad, tekintve, hogy ezáltal mintegy menhelyet nyújt nekik az üldözés elől, az illető a közbiztonságra nézve szintén veszélyes; miért is a járőr által szintén elővezethető.

Példa:

X. községben többször szoktak idegen illetőségű koldusok megjelenni. A járőr megállapítja, hogy az illetők mindannyiszor egy és ugyanazon egyénnél szállanak meg s hogy az illető mindig kész bármely csavargó egyének is fizetésért lakást adni. Ez alapon az illetőt az örsparancsnoksághoz elővezeti.

Ad 2). Ha valaki az a)–e) pontokban felsorolt egyének felfedezését, elfogását vagy elővezetését megghiúsítani igyekszik, ebbeli cselekménye a bűnpártolás színvetésével bír, vagy pedig bűnrészességet képez.

Ha a hatóság az a)–e) pontokban felsorolt egyének valamelyikének elfogása vagy elővezetése, avagy holletének felfedezése iránt intézkedik, akkor ezt bizonyára azért teszi, mert az illető ellen legalább is valamely kihágás elkövetésének nyomatékos gyanúja forog fenn. Már most az a kérdés, milyen beszámítás alá eső cselekményt, vajjon büntettet, vétséget, vagy kihágást követett-e el az, a ki ezen egyének felfedezését, elfogását vagy elővezetését megghiúsítani igyekszik. A Btk. 374. §-a szerint «a ki valamely büntett, vagy vétség tettesének, vagy részesének segítséget nyújt arra, hogy a hatóság üldözése elől meneküljön, a büntető eljárás sikerét megghiúsítsa, vagy büntetlenül maradjon, ha ez iránt vele nem a büntett vagy vétség elkövetése előtt egyezett meg, bűnpártolást követ el. Ha tehát valaki egy olyan egyének felfedezését, elfogását vagy elővezetését igyekszik megghiúsítani, a kit a hatóság valamely büntett vagy vétség elkövetése miatt üldöz: az ilyen egyén ha az üldözés okáról tudomással bír, bűnpártolást követ el. Ezen cselekmény fennforog akkor is, ha az illetőnek ebbeli

tőrekvése *eredménytelen* maradt, vagyis teljesen elégséges a bűnpártolás fenforgásához az, hogy valaki az *a) — c)* pontokban felsorolt s — *tudomása szerint* — büntettet vagy vétséget elkövetett egyénnek felfedezését, elfogását vagy elővezetését megghiúsítani *igyekezett*.

Ha az *a) — c)* pontig felsorolt egyének csupán kihágást követtek el, ez esetben az ő felfedezésüket, elfogásukat vagy elővezetésüket megghiúsítani igyekvő egyének ebbeli cselekménye általában nem, hanem csupán az *erdei lopás kihágásának* elkövetése esetén fog bűnpártolást kepezni, mert *más kihágás* pártolása törvényeink szerint *nem* büntetettik.

Azonban a Btk. fenti §-a szerint az említett esetekben is csak akkor lehet szó bűnpártolásról, ha a tettes felfedezését, elfogását vagy elővezetését megghiúsítani igyekvő egyén a tettelssel *a cselekmény elkövetését megelőzőleg* nem értett egyet, ellenkező esetben ugyanis már *bűnrészség* forog fenn. Bűnrészség esetében már *nem* kívántatik meg az, hogy a tettes által elkövetett büntetendő cselekmény *büntett* vagy *vétség* legyen, hanem *kihágás* is lehet, miután a Ktk. 26. §-a szerint «kihágás esetében a tettesen kívül a részesek is büntetendők».

Példa:

Ad 2). Egy járőr tudomásul veszi, hogy X községben egy ismert csaló tartózkodik álneven; ez okból az illetőt igazolásra vonni és esetleg elővezetni akarja, szállásadója azonban elrejti őt a járőr elől, hogy ily módon elfogatását, vagy elővezetetését megghiúsítsa. Ez okból a szállásadó egyén is elővezethető.

Ad 1).

Ezen pont alapján azon egyének vezethetők elő, a kik

1. másokat csavargásra, koldulásra buzdítanak vagy arra tanítanak;

2. a kik a koldulás eredményében résztvesznek.

Ad 1). Az *engedély nélküli koldulás* a Ktk. 66. §-ába ütköző *közbiztonság elleni kihágást* képez. Ha tehát valaki mást hatósági engedély nélküli koldulásra buzdít vagy erre tanít s az illető ennek következtében csakugyan koldul is, úgy a Btk. 69. §-ának 1. pontja és a Ktk. 26. §-a szerint a kolduló egyén mint tettes, a másik pedig mint bűnrészes (felbujtó) büntetendő. Külömbőség van a között, vajjon *egy 16 éven aluli vagy azon felüli egyén* buzdítatik-e koldulásra. Előbbi esetben ugyanis akkor is büntetendő a buzdítás, ha eredménnyel nem járt, míg utóbbi esetben csak akkor, ha a koldulásra biztatott egyén tényleg koldult is hatósági engedély nélkül.

A Ktk. 66. §-a értelmében csupán a *16 éven aluli* egyéneknek koldulásra való buzdítása büntetendő és pedig büntetendő akkor is, ha a buzdítás *eredménnyel nem járt*. (Ktk. 66. §.)

A kifejtettekből önként következik, hogy egy 16 éven aluli egyének koldulásra való biztatása *mindenkor*, míg egy 16 éven felüli egyének koldulásra való buzdítása csupán *akkor* szolgálhat alapul az elővezetésre, ha a buzdítás vagy tanítás *eredménnyel is járt*, vagyis a buzdított egyén *tényleg koldult is* hatósági engedély nélkül.

Végül megjegyzendő, hogy a hatósági engedély nélküli koldulásra való buzdítás vagy oktatás csak akkor képez okot az elővezetésre, ha az *házzól-házra vagy nyilvános helyen* való koldulásra történt. Ha a buzdítás hatósági engedély mellett való koldulásra történt, akkor, tekintve, hogy hatósági engedély mellett való koldulás nem képez kihágást, elővezetésnek nem lehet helye. Természetszerűleg akkor sem büntethető és vezethető a koldulásra biztató egyén, ha valakit *hatósági engedéllyel* való koldulásra biztatott vagy tanított, de az illető egyén hatósági engedély nélkül koldult.

Szem előtt tartandó azon szabály is, hogy a koldulási engedély csupán egy bizonyos *hatóság területére* szól; ha tehát valakinek van ugyan koldulási engedélye, de valakinek tanítása, vagy buzdítása következtében, más területen koldul, úgy a kolduló, mint a koldulásra buzdító vagy tanító egyén is elővezethető.

A csavargásra való biztatás vagy tanítás csupán akkor képez indokot az elővezetésre, ha annak meg lett az *eredménye*, t. i. az erre buzdított vagy tanított egyén tényleg csavarog is, vagyis el is követi a Ktk. 62. vagy 63. §-ába ütköző kihágást. A mennyiben a csavargásra buzdító vagy tanító egyén buzdítása vagy tanítása *nem* járt az általa czélzott eredménynyel, az elővezetés *nem* indokolt.

A koldulás eredményében való részvétel is indokolja az elővezetést, de természetesen csupán akkor, ha a koldulás *hatósági engedély nélkül házról-házra vagy nyilvános helyen* vagy éppen a részesedő egyén buzdítása, vagy tanítása következtében történt.

Példák:

1. Egy egyén több 12—15 éves fiút biztat arra, hogy a községbe menve kolduljanak. Akár volt eredménye a buzdításnak, akár nem: elővezethető.

2. Egy vándorló iparossegéd arra biztatja 16 éven felüli társait, hogy az útban érintett községekben kolduljanak. Ha eredménye lett a buzdításnak: elővezethető.

Ad h.).

A csendőr midőn *szolgálatot* teljesít, a polgári egyének részéről *«hatósági közeg»*-nek, a katonai egyének részéről pedig *«katonai őr»*-nek tekintendő. Ha a szolgálatot teljesítő csendőrt *polgári* egyén szidalmazza durván és lealacsonyítólag, akkor a sértés súlyosságához képest a Btk. 261. §-ába ütköző *becsületsértés*,

vagy a 258. § ba *ütköző rágalmazás*, vagy esetleg a Ktk. 46. §-ába *ütköző hatóságsértés* kihágása, ha pedig *katonai* egyén teszi ezt, a IV. hadi czikkbe ütköző *«katonai őrok iránti tiszteletellenes magaviselet»* forog fenn.

A csendőr köteles az őt mások előtt durván és lealacsonyítólag szidalmazót vagy sértegetőt *több ízben* nyomatékosan felhívni arra, hogy a szidalmazással és sértegetéssel hagyjon fel. Ha a csendőr részéről történt ezen felhívásnak nincs meg a kellő eredménye, ez esetben az illető egyén — azonfelül, hogy feljelentetik — a járőr által elővezetendő. Ha ellenben a csendőr eme felbivásának megvan a kellő foganatja, vagyis a szidalmazás és sértegetés megszűnik, az elővezetés mellőzendő; ez esetben is köteles azonban a járőr az illetőt feljelenteni, miután a Sz. U. 21. §-ának első bekezdése értelmében a törvényes megtorlás igénybevételelől elállania nem szabad.

Ezen alpont szerint az eredménytelen figyelmeztetésnek *ismételtnek* kell lennie, hogy az elővezetés jogos lehessen, vagyis a járőr legalább *kétszer* köteles figyelmeztetni az illetőt, hogy a szidalmazással vagy sértegetéssel hagyjon fel és *csak, ha ekkor sincs a figyelmeztetésnek eredménye, alkalmazható és alkalmazandó is az elővezetés*.

Megjegyzendő, hogy ha valamely egyén a csendőrt mások előtt szidalmazza és sértegeti ugyan, de ezt *nem durván és lealacsonyítólag* teszi, akkor *nem* forog fenn ok az elővezetésre, hanem csupán a feljelentésre.

Épügy akkor sincs ok az elővezetésre, ha valaki a szolgálatot teljesítő csendőrrel szemben a Ktk. 46. §-ába ütköző hatóságsértés-kihágást követi ugyan el, de nem oly módon, hogy *durva és lealacsonyító* kifejezéseket használ.

Példa:

Egy végrehajtásnál segédkező járőrt a végrehajtást szenvedő többek előtt *«bitang, gyilkos, szegényember*

zsírján élő csirkefogó», stb. sértő kifejezésekkel illet. Ha a járőrvezető figyelmeztetésére felhagy a sértegetéssel: csupán feljelentetik. De ha a sértő vagy szidalmazó kifejezéseket tovább is folytatja és az ismételt nyomatékos figyelmeztetésnek sem lesz meg az eredménye: ez esetben elő is vezetendő.

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY